

Do očí přivykých zešeřelým prostorám starého špitálu mě udeří plnou silou nízké odpolední slunce. Portýr přidržuje těžké křídlo vysokých dveří s teatrální obřadností. „Herr sekundarzt...“ uklání se.

Za zády cítím pohrdlivý úsměšek lokaje, který přesně ví, kdo kam patří. Jeho pocit méněcennosti vyžaduje kompenzaci. Jsem vše, co ten pokřivený vysloužilce není. Mladý, urostlý, a co mu nejspíš nejméně vadí, i vzdělaný. Spojuje nás, prozatím, jen chudoba.

V ostrém světle si nemohu nevšimnout roztrpených manžet svého jediného obleku. Rychle vytěšňuji nevídanou připomínku své ubohosti. Zavrávorám, ale to už vdechují opojný jarní vzduch. Po dlouhé době zase vnímám tělem víc než hlavou. Snažím se ten stav prodloužit. Za povozem se dvěma patry sudů přecházím ulici a vstupuji do parku.

Všude kolem vzlíná jarní míza. Cítím, jak proudí pod kůrou stromů, nezdolně, jako krev nenaplněných žen, zrychlující v blízkosti mužů.

... Slunce ovlivňuje stav duše a jeho hřejivý jas předznamenává změnu k lepšímu. Večer to rozvedu po ročních obdobích.

Do zahrádek před kavárnami už vynesl personál stolky s barevnými ubrusy a nastrojené ‚letošní‘ mladé dámy, vyváděné do světa tělnatými tetami, vyrážejí na korzo po nekonečném zimním čekání.

Ignorují pohledy mužů a tou přezíravostí si zvyšují hodnotu. Jen otrlí lovci žen a ignoranti, na něž triky samiček neplatí, mohou uspět.

Zaškobrtnu o vystouplou dlažební kostku. Zakrývám neobratnost, potlačuji bolest a pokračuji v chůzi, jakoby nic.

Snad ten okamžik, kdy jsem zamával pažemi jako poslední bezletový dodo křídly, vykopl botu s rozšklebenou podrážkou a zachytil padající klobouk až ve výši kolen, nikdo nezaznamenal. Nebo všichni?

A zařadili mě mezi blázný, o které teď v nemocnici pečují.

Ve světlejších chvílích tu beznaděj posledních let překrývá předtucha nadcházejícího vzestupu, poslání. Jsem obdařen duchem, chudák i král, nemilovaný i nejmilovanější, ten, kdo pozoruje svět, sám nepozorován.

Všechny ty protiklady nosím v sobě a žiji s nimi v míru.

Nezáleží na tom, čím jsem teď, ale kým budu.

Jinak by můj život neměl smysl.

Pestré zástupy proudí z ulic do parků. Všichni navenek bohobojní a spořádaní, ale pod uhlazenými způsoby rozeznávám cvičeným zrakem Brehmovu říši zvířat. Uvnitř se vzpínají hřebci, chvějí růžné klisny, pasou nevědoucí ovce, číhají na svou kořist dravci.

Příslušnost ke stádu i teritoriální pudy jedinců, dočasné párové vazby, asymetrie tužeb. Pravěká lidská podstata, pod tenkou slupkou civilizace. Ale nejčastěji samota, někdy volbou, většinou z nouze.

Jak dlouho budu ještě sám? Na rohu ulice vhadzuji do modré schránky se znakem císařské pošty další dopis milované Martě, dnes už druhý. Nejniternější pocity zaznamenávám v noci, když nemohu spát. Ráno své výlevy většinou roztrhám. Nechci drahou bytost zatěžovat starostmi a pochybnostmi, nechci ji obtěžovat přílišnou láskou.

Blahodárný spánek s odrazy skutečnosti i tužbami skrytými ve snech zase nepřichází. Jak zklidnit mozek zjitřený představami zítřejší cesty?

Wien, Prag, Dresden, Hamburg, expresním vlakem za dvanáct hodin. Několik dní procházek, hovorů, letných doteků, plánů a slibů. Oba jsme si svou volbou jisti, ale čekáme už čtvrtý rokem!

Návrat od nedotknutelné Marty, již nejsem hoden, je cesta bez konce. .

V nížinách kalného Elbe jsem zase pocítil tu tíži na prsou. Nemoc, nebo úzkost? Ztratil jsem vědomí, nebo upadl do bezesného spánku? Probraly mě nárazy výhybek ve velké stanici.

Přerov, patnáct minut čekání. Vypotácel jsem se na peron a zřízenec mě postrčil k toaletám. Chladná voda na obličej a na zápěstí, začínám se cítit líp. Venku dostávám chuť na viržinko a chvíli vypouštím kouř v jednotě s parostrojem.

Na kolejích v opačném směru stojí souprava s obstarožními vagony ještě z počátku provozu a cedulí PRÉRAU – OSTRU.

Jako by ten vláček čekal na mě a sváděl mě z pravé cesty...

Nepřijatelná představa! Dlouhán, sto sedmdesát, na cestě od své skvělé snoubenky, opět u prsů chůvy, jak se mi vrací z dětských vzpomínek a znovu v nezřízených šestnácti, když jsme...

Magda, vždy o sedmnáct let starší. I teď, žije-li ještě vůbec.

Vize dávných poklesků, které se mi stále vracejí. Kolikrát už jsem na téhle křižovatce svých cest, uprostřed rodné moravské země, zkoušel vytěsnit to vítězství pudů. Ještě jednou vše probrat, zlehčit a potom ta dávná selhání navždy vymazat. Zatím jsem neuspěl.

Zvonec svolává cestující k rychlíku do Vídně, poslední tři minuty.

Zase ten tlak na prsou. Angina pectoris? Kolik času mi zbývá?

... Vědět, kdy přijde konec a jenom odečítat. Žili bychom jinak?

Intenzivněji nebo drsněji?

Jak slibně se odvíjelo tohle století, než nás počal pokrok strhávat a vláčet za sebou. Naše vnímání však tiká stále po svém. Ten rok, který jsem ve dvaceti zmarnil na vojně jako felčar, mě poučil. Víím, čemu se vyhnout. Nechci odcházet bezmocně od chudáků, kteří se nedožijí zítřka. Nemocná a poškozená těla přenechám jiným.

Budu ulehčovat strádání v hlavách a v srdcích ... Nebo i tam dole. Svět se mění, a my ne. Úzkost – zhroucení. Živoření v ústraní, nebo účinná pomoc? V antické Spartě shazovali nefunkční jedince ze skály. Kolik by nás tu zbylo? Přidám ten postřeh ke svým poznámkám. Ještě že dokážu psát tak rychle. Ty nové ocelové hroty klouzají lehce po papíru. Mohu si dovolit koupit pár perek do zásoby? Můj perličkový kurent vyžaduje ostré rozlišení. Zbude mi dost na známky?

Myšlenkám, přicházejícím v záblescích shora, ani nejhbitější ruka nestačí. Naštěstí se samy od sebe vracejí, stále zřetelnější.

Neuchopitelná duše, jemnější než mysl, si jen tak poletuje kolem.

Ego ne. To žije uvnitř, v pevnosti, v kleci, v nás. Vyráží proti všem, ale jednou nohou zůstává doma.

FREUD *Videň, Berggasse 19 (Počátky hlubší analýzy)*

Vážím si svého času a předvídatelnost zřejmého mě nudí! Tuším-li výsledek, nemusím probírat všechny podružnosti. S užitím zkušeností a profesní intuice mohu prostor mezi známými fakty a vycit'ovanými závěry domyslet a pak už jen ověřit. Uvolněný přístup je rychlejší, ale intelektuálně náročnější než předem stanovený postup. Vyžaduje dobrý odhad a nadhled. Nic z toho mi nechybí! A mám i skvělou paměť.

Pamatuji si události od dvou let a něco snad i dříve.

Třeba teplou záři jarního slunce po první chmurné zimě v náručí Magdy.

Začal jsem oživovat své vzpomínky a brzy shledal, že musím domýšlet i pocity a pohnutky osob v mé blízkosti a zahrnout prostředí, v němž se vše tehdy dělo. Samovolné záblesky z paměti a podvědomí jsem se učil vyvolávat, a dávné situace interpretovat v nových souvislostech.

Sebereflexe nejsou nic tak jedinečného. Všichni se občas vracíme tomu, co bylo, a mohlo být jinak.

Zvažujeme své jednání, ale málokdy jeho skryté příčiny.

Rozbor dávných zážitků, vedoucí k pochopení současného stavu, lze povýšit na vědecký obor! V důkladné analýze pacientů s psychickými problémy začínám vycit'ovat svoji profesní budoucnost.

Stanu se průvodcem, svědkem a interpretem tohoto procesu.

SIGI *První vzpomínky z dětství (Asi ve 2 letech...)*

Před polednem, po velkém shonu, odjela mam s hospodyní dostavníkem do Bad Rosenau (Rožnov) na posílení plic koupelemi v horké žinčici.

Magda mě odstrojila a teplou vodu ze zásobníku v kamnovci přelila do sedacího lavoru. Lascivními pohyby určenými asi jejím nepřítomným nápadníkům, odhazovala své oblečení přes opěradlo židle. Chudé dívky tehdy prádlo doma nenosily. Opatrně vstoupila do škopku, zpomaleně se ponořila zadkem na dno, aby nic nevyšplouchlo, a slastně vydechla. Pak si mě přitáhla na klín a omývala důkladně nahore i dole.

„Máš to jak paleček a tak divně špičatý. Ale k ničemu, i když trčí.“ Její prsy jsem důvěrně znal, jejich měkkost, teplo, vůni i chuť. Teď mě zaujal její klín. Co skrýval ten hustý porost? Už tehdy jsem cítil, že děláme něco nepatřičného. Kdykoli Magda zaslechla hluk zvenčí, rychle mě oblékala. To jsem ještě nosil praktické sukýnky.

Jednou se vrátila hospodyně z kostela dřív a nachytila mě s hlavičkou mezi prsy své neteře. „Už ho máš odstavovat!“ vyčínila jí. Teď ale Resi pomáhala mojí mam v léčivých lázních.

„Nikomu nesmíš nic říkat nebo přijdeš do pekla horoucího!“ hrozila mi jako pokaždé Magda.

Bylo krásné mít společné tajemství a nevědět přesně jaké.

Odbornou praxi jsem začínal nervovými poruchami dětí. Vyděšené matky mi občas přivázely své chlapečky pro naléhavou pomoc. Nemohl jsem rozvádět, že je to slibné znamení ani jim to vázat k nožičkám.

Stačil ledový obkládek. Malé děti bývají sebestředné a polymorfně perverzní a často mívají přímo exhibiční sklony.

SIGI *Úvaha o tanci a další dávné vzpomínky*

Horké koupele přispěly ke kultivaci společnosti více než antické školy filosofie. Pokrok není vždy na škodu, jako třeba přejmutí kouření od mohamedánů nebo kolových tanců od Germánů.

Párové tance povolila církev neochotně až mnohem později, ve snaze navýšit počty křesťanů oslabováním studu při těsném držení.

Zůstal jsem tak dlouho svobodný, i protože jsem nezvládal figury a vyhýbal se tanečním merendám, kde koluje horká krev a kypí vášně. Pro většinu žen je tanec prostředkem sebevyjádření ladnými pohyby, ale mužům hlasitá hudba znemožňuje užít jejich osvědčené sbližovací prostředky – lichocení a loudění.

Vzpomínám, jak jsem ve dvou letech žárlil, když měla Magdy ‚frei‘. Fintila se před zrcadlem, růžověla si tváře a kulmou nahřívanou v ohni si stáčela vlasy do vlnek. Večer odcházela na valčíky do hospody nad Místeckým mostem, kde řídil kapelu varhaník z horního kostela, kam mě vodívala naše hospodyně.

Resi byla spíš jen služka, ale na tom slově si zakládala. Chodila často ke zpovědi a brala mě i do té budky. Tam jsem pochytil první latinské slovo *incubus*, nějaké strašidlo, které jí zaléhalo v noci.

Kolikrát jsem sbíhal těmi křivolakými uličkami od kostela k mostku a ulevoval si obloukem do vody, než mě dospělí došli!

Otec se rozhořčoval, že ze mě nikdy nic nebude. Magda, která mě, když jsme byli sami, schválně lechtala, až jsem to pustil, se jen smála.

SIGI *Vzpomínka na nábožné období (Asi ve 2 letech...)*

Když bylo hezky chodil jsem s hospodyní na nákupy. Cestou jsme se stavěli ve všech třech místních svatostáncích.

Resi vkleče na žiněném polštářku mumlala modlitby a já zprvu jen důležitě spínal ruce a vzhlížel vzhůru. Každý kostel byl jiný, ale ve všech visely obrazy krvácejících svatých a poloodhalených mučednic se semknutými rty. Žádná neměla mezi prsy rýhu jako Magda.

Zapamatovanými úryvky z kázání jsem udivoval na ulici kolemjdoucí Tajuplnost obradů mě už tehdy přitahovala. Bohaté ornamenty, vůně kadidla, barevná světla z vitráží, zlatem krumplovaná roucha, oživující plamínky svící. Až později jsem postřehl ženský aspekt náboženství, ten důraz na formu a zdobnost. Na Moravě převládá kult čisté Panny Marie i polepšené hříšnice Máří Magdaleny, z níž Ježíš vyhnal sedm démonů, než ji přijal za svou.

Od hospodyně, která podečenovala moji vnímavost, když mluvila sama k sobě, jsem slyšel o nápadnicích její neteře, mé chůvy: ‚Ten je z Nemanic, ten z Nechanic, ten z Drážďan. Takhle někoho od Berouna! Ale kdo by stál o děvčici roztaženou po dítěti.‘

To Magda nebyla.

Když jsme hráli v lázni ‚vláček jede lesem, do tunelu, kde jsem‘ sotva pojmulu moji malou dlaň. V tunelu to hezky klouzalo, ale co je vláček jsem netušil. Do Příboru tenkrát ještě nevedla trať.

... Je na místě se pohoršovat a po tolika letech moralizovat?
Ženy mám rád a za tu první zkušenost jsem, s úsměvem, vděčný.

FREUD *Vzpomínka na zničení záznamů (Ve 29 letech...)*

Jak bych si dnes přál vědět od otce víc, ale dokud žil, neměl jsem na něj čas. Můj zájem by ho určitě potěšil. Všichni, kdo za něco stojí, by měli zaznamenávat, co prožili, pro ty, kteří přijdou po nich.

... Co říkám!

Sám jsem v devětatvaceti, jen pár měsíců před svatbou a otevřením první praxe, vymazal minulost spálením všech svých deníků, poznámek a dopisů, kromě těch od mé snoubenky.

Udělat za svým mládím tlustou čáru a začít nové období života mi připadalo odvážné a originální. Jak by mi teď, při pokusu o hlubokou osobní analýzu, přišly vhod všechny ty podrobnosti!

Náš náhlý odjezd z Příboru, když mi bylo tři a čtvrt roku, měl asi více důvodů. Vnímал jsem, co se děje, ale ještě nechápal ‚proč‘.

Lidé se stahovali do centra říše kvůli nepříznivé hospodářské situaci. Krejčary oslabily ze šedesáti na osmdesát za zlatku a nezkušený císař, uvrhl zemi do předem prohrané války. Zadlužení z mimořádných výdajů i z různých podvodů stouplо z jedné miliardy zlatých na tři a čestný ministr financí spáchal sebevraždu.

SIGI *Vzpomínka na opuštění Příboru (Ve 3 letech...)*

Pozdě večer, poprvé v dunícím vlaku, jsem usnul únavou. Někde za Ostravou mě vzbudila děsivá rudá záře. Nebylo to peklo, kterým mi hrozila Magda, ale jak už teď vím, vypouštěná roztavená ocel.

Za ranního šera zastavil vlak ve Wroclawi.

Donedávna jsem nechápal, proč rodiče nezamířili na jih, do mnohem bližší Vídně. Teď mě napadá, že i tam tenkrát dlužili.

Otec odešel dohlédnout na překládání našich věcí do vagonu pruské dráhy, matka domlouvala levný nocleh a já hleděl v údivu na nádraží osvětlené plynovými lucernami. Mihotavá světýlka ve mně vyvolávala představu skomírání duší v očistci, z hrozeb naší zbožné hospodyně.

Otec mě v polospánku přenesl do jakési místnosti a zase odspěchal.

K ránu jsem zaslechl vzyky a uviděl matku jako nikdy předtím, jen v krátké košilce zezadu. Sehnutá zvracela do novin na podlaze, vzdychala a hýždě se jí svíraly a uvolňovaly. Až teď domýšlím, že bylo vyčerpané ženě, při nevolnosti na počátku dalšího těhotenství, už všechno jedno.

Příští den jsme dojeli do velkého města, kde měl otec slíbené jakési kšefty u vzdáleného bratrance. Z pobytu v Lipsku si při nejlepším vůli nepamatují skoro nic. Zima, opuštěnost, chudoba. Služku jsme ovšem měli i tam, někdo musel nosit vodu a uhlí a vynášet odpad. Hrazkova se jmenovala. Byla z Brna a mluvila napůl česky a já jí tehdy rozuměl. Vybavuji si, jak otec spadl z elegantního, ale malého nočníku, výrobku proslavené porcelánky, s výkřikem: „Proč je nedělají v lidské velikosti!“ Dámské nočníky se vyráběly oválné, vepředu zvýšené.

Po půlroce strádání se naše finanční nesnáze nějak urovnaly a na jaře 1860 jsme dorazili do Vídně. Židé si tehdy ještě nezištně pomáhali, kdo jednou žádal, příště sám dával.

FREUD *Pozdější úvaha o velkých dílech*

Hlavní motivací všeho nového a lepšího jsou, kromě peněz, snahy mužů vyniknout a zvýšit si hodnotu ve svém okolí, a zvláště u žen.

Ženy jsou inspirací mnoha věcí, o něž samy příliš nestojí. Skvělým projevem ducha je vznik mimořádných děl, jejichž autory jsou nenápadní jedinci, kteří objevili a rozvinuli tvůrčí proces.

Myšlení nevyžaduje formální vzdělání a touha k povznesení bývá silnější u podceňovaných. Hodnota díla nesouvisí s osobními kvalitami jeho tvůrce. Vytrvalým úsilím je možné nashromáždit množství působivých myšlenek a prezentovat je pak naráz, se silným dopadem. Zajímavější události bývají v každodenním životě rozptýlené, zatímco v uměleckých dílech mohou těsně navazovat.

Dobře vymyšlené příběhy tak vnímáme intenzivněji než běžnou realitu.

FREUD *Vzpomínky mé matky na Příbor*

Byl jsem její první a nejmilejší dítě, zlatý Sigi, a až do sedmadvaceti bydlel, trochu z nouze, trochu z pohodlnosti, u rodičů.

I potom, co jsem odešel do nemocniční svobodárny, a později s Martou do našeho prvního bytu, jsem se s matkou často vídal.

Teprve teď, když zkouším pochopit jak mě utvářela minulost, jsem se jí odhodlal zeptat, jak to tenkrát bylo s naší příborskou hospodyní.

Máti se zamračila, vzpomínka na Resi jí zřejmě nebyla po chuti.

Potom vykládala, s přílišným důrazem, o jakési krádeži..

Resi mě brávala do města a já jí svěřoval svých pár krejcárků, abych je neztratil. Možná právě to posloužilo jako záminka k vyhnání.

Chci-li být při analýze své minulosti poctivý, musím připustit, že se rodiče snažili hospodyně očernit, aby jí nemuseli uhradit dlužnou mzdu. A její neteř, moje chůva, odešla s ní.

SIGI *Vzpomínky na krizi císařství (Když mi bylo deset...)*

Na gymnázium jsem byl přijat po důkladném přezkoušení o rok dříve než obvykle, v převratném roce 1866, kdy bylo Rakousko ostudně poraženo v bitvě u Hradce. Vzpomínám, že cenzura tehdy zakazovala články, které zmiňovaly, že větší pozornost byla věnovaná barevným detailům uniforem, než účinnosti zbraní, a rychlé flinty Prusů, nabíjené zezadu, zdecimovaly naše oddíly se zastaralými předovkami.

V šedesátém sedmém roce, po rozdělení císařství na samosprávné části Rakouska a Uherska, oddělené řekou Litavou, došlo k řadě změn. Nastalo celkové uvolnění, poněkud oslabil vliv církve, byla uzákoněna delší školní docházka a vznikla řada spolků s národními programy. Národ je skupina lidí, která myslí i nemyslí podobně.

Jeho charakter je odrazem převládajících vlastností těch, kdo jej tvoří. Výrazné jsou třeba rozdíly v postoji k novým myšlenkám.

Angličané chtějí vědět víc, aby víc vydělali, Franzouze zajímá erotika, Němci čekají na instrukce shora, a Slované hledají chyby.

Jsou národy spořivé i rozhazovačné, letargické i temperamentní, bigotní i uvolněné. Jsou etnika cílevědomá i žijící jen ze dne na den.

Všechny skupiny mají podobné nedostatky, ale ve velmi rozdílné míře.

Novodobý ‚umírněný‘ rasismus je nechuť a nedůvěrou z převažujících špatných zkušeností nikoli nenávisť.

Nevychází z vnějších rozdílností a nezdůrazňuje vlastní nadřazenost.

Je odmítavou reakcí na nevhodné chování jiných.

FREUD *Vzpomínky na strasti dospívání (Před 15. rokem)*

Fyzické aspekty dospívání jsem měl nastudované, přesto mě průvodní projevy puberty zaskočily. Začal mi směšně přeskakovat hlas a styděl jsem se za poďobanou pleť a ochlupené končetiny. V klíně jsem očekával rovnoměrný trávniček, který postupně zhoustne, ale vyrašily tam jednotlivé hrubé stvoły, které jsem zprvu každý den vytrhával.

Co zůstávalo skryté, tak nevadilo, ale z ochmýřené tváře jsem si zoufal. Jako bych se měnil v opici! Matka, ne můj otec, naznačila, že nastal čas navštívit frizéra a vtiskla mi do dlaně desetník.

Dokonalá paměť není vždy ku prospěchu. Mezi spolužáky kolovaly humoristické časopisy, které obsahovaly drsné holičské vtipy...

Nejprve mě příručí pečlivě namydil, potom se objevil sám lazebník. Zdvihl mě na sedadle patentního křesla nahoru, spustil dolů a zafixoval v původní poloze. „Poprvé, mladý pane?“ konstatoval a začal obtahovat břitvu přesně jako kreslená figurka ze *Stachelschweinu*, *Dikobrazu*.

V té chvíli mi začal nabíhat kaleidoskop kreslených anekdot na téma *břítva*, *ouško*, a jako ta prolévaná krev nešel zastavit.

Zapřel jsem se v opěradle, zrudl, zatnul zuby, ale vše marno.

Holič zneklidněl a jeho ruka s ostrým nástrojem se počala chvět.

Když mi jediným mistrovským tahem od ohryzku až k obočí odstranil chmýří z celé jedné strany, vyrazil jsem s nezadržitelným výbuchem smíchu zpola namydlený na ulici.

Lazebník mě nenásledoval, ani nepožadoval poloviční taxu.

Na dveřích se objevila cedulka *Pro nemoc zavřeno*.

Projevy dospívání jsem chápal. Příčila se mi neschopnost zvládat rozumem a vůlí ta primitivní nutkání.

Dnes už vím, že s mužskou neschopností odolávat ženy počítají.

V téže době zvažovali nejvyšší radové na našem *Ministerstvu kultu a výuky* zavedení nového ‚německého‘ přístupu k hygienické osvětě.

Představa oficíra navštěvujícího postupně všechny vyšší školy, který před vyjevenými kvartány rozvine plakát s vyobrazením muže v ženě, šavlí ukáže, co kde je, a k čemu, a v jediné vyučovací hodině vyklopí všem podivuhodné tajemství života, se mi příčila.

Připravit mládí o možnost vlastního hledání, od nevinných dětských hrátek, poznámek zkušenějších kamarádů a náznaků v literatuře, až po experimenty s vlastním tělem? O tu sladkobolnou agonií postupného objevování bych přes všechny omyly a ztráty důstojnosti nechtěl přijít.

Ten proces utváří naši osobnost více než strohé znalosti zdravotní.

FREUD *Vzpomínka na sniženou známku z mravů (V patnácti...)*

Několik vyspělejších studentů usoudilo, že v šestnácti je nejvyšší čas na zasvěcení. S konkrétním plánem přišel Silberstein, který mi byl ze všech nejbližší, účast jsem však musel odmítnout z finančních důvodů.

Předpokládané výdaje na diskrétní návštěvu veřejného domu sice časem klesly nabídkou množstevní slevy, ale už mě asi nepotřebovali do počtu.

První zkušenosti získali spolužáci nakonec ještě levněji v přístavu.

Působila tam slaboduchá Mary Rozpínačka, při úplňku velmi vstřícná. Na náplavce měla boudu se slavníkem, kde postupně vyřídila všechny vzrušením rozechvělé mládence.

Někteří došli úlevy ve vypjatém erotickém prostředí už před samotným aktem. Ti, kteří uspěli rovněž rychle, ale čestně, vycházeli z chatrče se samolibým výrazem. Brzy však právě mezi nimi zavládla panika.

Rozpínačka nedělala rozdílů a občas obsloužila i podunajské lodníky prolezlé chorobami od tmavých svůdnic z Románie.

Vystrašení spolužáci seběhli ke kalnému Dunaji a na mělčině si drhli údy říčním pískem.

Událost takového významu se neutajila a jistý závistivý septimán nahlásil osvětovou akci učiteli biologie.

Mně jen snížili známku z mravů, protože jsem o přípravě vrcholného zážitku věděl, a to ohrožení mravnosti nenahlásil autoritám.

Doma bylo pozdvižení, ale sám ze sebe jsem měl dobrý pocit.

MAGDA (32) *Olomouc, ve stejném čase*

Nestojím o děti. I Sigi, který mi přirostl k srdci, prý žaloval, že se mu ztratilo pár krejčárků, co měl na hraní. Nakonec nás s tetou vyhnali.

Teď už vím, co a jak. Každý měsíc počítám své dny do nebezpečné třináctky a taky napouštím houbičku dovnitř vývarem ze zeměžluči. A komu ta hořkost vadí, ať jde k čertu. Nebo tam, kde nic nevzklíčí.

Začínají chtít obojí, ale zaplatit dvakrát, to ne. Holky z podloubí, co znám, si také stěžují, ale kdyby odmítaly, zuhälter je vyžene.

Fabriky propouštějí a mladších a sprostějších je kolem dost.

Možná bych už s tím měla přestat. Odejít někam daleko, kde mě nikdo nezná, třeba až do Čech, najít si hodného mužského s chalupou, a zařídit mu šťastný domov.

FREUD *V Příboru o rok později (Po dovršení 16 let...)*

Na konci sexty jsem byl za výtečný prospěch odměněn hrdým otcem symbolickými šestnácti zlatkami a dostal na vybranou:

Navštívit nevlastního bratra v Anglii, nebo strávit prázdniny v místech svého dětství. Rozhodnutí bylo snadné. Nemohl jsem se dočkat.

Po necelých třech hodinách, v doprovodu spolužáka Silbersteina, jsme vystoupili z vlaku ve Studénce a odtud nás odvezl do Příboru poštovní dostavník. Ubytování jsme měli zajištěné u sprátené familie Fluss.

Město už zdáli vyhlíželo jinak než z mých vzpomínek. Po okrajích vyrostly dílny, sklady a manufaktury, a největší fabrika, na místě zkrachovalého cukrovaru, který nezvládl přechod z litých homolí na ražené kostky, teď patřila právě Flussům.

Historické náměstí se sousoším Panny Marie, spočívající jednou nohou na kamenné zeměkouli, se svatým Floriánem, vylévajícím vodu na hořící domek, a svatým Rochem s vyzáblým psíkem, se nezměnilo.

Jen po císařské silnici, vedoucí od časů Josefa II. z Vídně přes Hranice a Místek do Krakova, projíždělo více povozů.

FREUD *Vzpomínky na výlety do okolí (V šestnácti...)*

Mému spolužákovi a v nejbližšímu příteli stačil k poznání Příboru jeden den. Zbývající týden jeho pobytu jsme využili k výletům všemi směry, pěšky, vozem i vlakem.

Ten hlavně jsme si rozvrhli do tří dnů. V Rožnově, kam jezdila matka na ozdravné procedury, jsem strávil před rokem dva týdny v prázdném pokoji, v posteli s knihami, a skoro nevycházel.

Letos zhoršoval kvalitu ozdravného ovzduší kouř z ohňů na okolních kopcích, kde pilní Valaši pálili lesy na pastviny pro užitečné ovce.

Se Silbersteinem jsme se ubytovali na privátě, vykartáčovali si prach z oblečení a vyrazili doporučenou trasou podél Rožnovské Bečvy.

Na korze jsme smekali před mladými dámami, vypadalo to slibně. Vyhlíželi jsme světácky a zřejmě jsme byli považováni za perspektivní ženichy. Eduard mě vybízel k večerní akci, ale já chystal svou hlavní akci až po jeho odjezdu za příbuznými do Horních Uher.

Příští ráno jsme vyrazili s ruksaky lesní cestou do vzhůru a před polednem vystoupali až k velkému kříži na nejznámějším vrcholu.

O pohanském bohovi Radogostovi kolují dvě verze. Jedna praví, že rád hostil, druhá, že se rád nechával hostit.

Nečekaným zážitkem byl výlet do Teplitz nad Bečvou. Jen pro nás dva jsme si tam levně najali vydlážděnou zastřešenou jámu, uprostřed které tryskalo pravičdílo, a dováděli ve vlažné koupeli jako malé děti.

FREUD *Vzpomínky na Příbor (Ve 3 a 16 letech...)*

V Příboru jsem žil jen tři a čtvrt roku, ale právě v tom období života se formují základy budoucích povah.

V přízemí pod naším prvním bytem v Zámečnické ulici byla stále stejná dílna, odkud se ozývalo bušení kladiv. Jen těch pár stromů na zahradě, kde jsme si s Magdou hráli, za těch čtrnáct let povyrosto.

Procházel jsem ulicemi s nepochopitelným ostychem. Přál jsem si ji potkat a současně se obával ... Poznala by mě vůbec?

V šestnácti jsem vyhlížel starší, vyšší než otec, s hustými černými vlasy a náznakem kníru. V obleku vídeňského gymnazisty s šedou vestou a postříbřeným řetízkem od levných hodinek by v tom mladém pánovi v módním klobouku s netečným pohledem nikdo nehádal hošíka, který tu kdysi pobíhla jen v krátké sukýnce.

Na dvoře našeho druhého místa, ve vedlejší ulici, věřili v kotcích přes pletivo náruživí králíci, a slepice defilovaly před lhostejným kohoutem. V rohu zahrady přetrval altánek, kde jsme sedávali s Magdou. Intenzivně mi naskočila vzpomínka na její měkké náruči.

Matka mě asi zprvu kojila sama, do dalšího otěhotnění jí zbývalo půl roku, ale péče o mě a o domácnost ji příliš zmáhala.

Kdy se u nás objevila hospodyně se svou uplakanou neteří, která, jak jsem až později pochopil, přišla o vlastní dítě, nepamatuji.

Láska, i ta mateřská, je přenosná. Magda si na mě zvykla a časem ji ani nenapadlo, že všechno mohlo být jinak. Když nás v mých třech letech rodiče rozdělili, bylo jí asi dvacet..

Teď je mi šestnáct a jí ... Třicet dva? Tři?

Sevřelo mě u srdce a znovu zaťukal ten nemravný nápad.

Může tu ještě někde být?

Mám vyhledat u Zajíců její nejlepší kamarádku Moniku? Ne.

Optat se na zbožnou Resi postarších ženských kolem kostela? Ne.

Nebo si nenápadně zavzpomínat na staré časy s paní Flussovou?

Naše hospodyně přece pomáhala i jí při společných pobytech s matkou v rožnovských lázních.

FREUD *Vzpomínka na paní Eleonoru (O prázdninách v šestnácti)*

Po odjezdu Silbersteina jsem trávil většinu času se svou hostitelkou.

Na malém městě se nudila, a moji erudovanou společnost uvítala.

Přes rozdíl jedné generace jsme si ve všem rozuměli. Byla sečtělá a bystře chápavá, stačilo začít větu a už jí bylo všechno jasné, ale svoji převahu nedávala najevo. V tom mi byla vzorem pro později.

„Pamatujete ještě na naši Resi?“ zeptal jsem se příležitostně.

„Na tu služku tvojí matky? Určitě. Nosila za námi v lázních tašky s oblečením. Chodily jsme na procházky nahoru k rožnovskému hradu a tam to fouká. Mám se na ni poptat?“

ELEONORA (35) *Ve fabrice (Tak nějak, asi)*

Hned nazítří jsem zajela na inspekci do přádelny a v kanceláři zmínila její jméno. Správce vytahl šuplík a zalistoval v kartotéce.

„Ano, kdysi tu pracovala. Paní písařka si vzpomene, je tu od začátku.“
Nahlédl do vedlejší kanceláře: „Wittek? Theresa?“

„Theresa, Resi...“ zamyslela se postarší slečna která tu byla duší všeho. „Ano. Věšela plátna v barvírně, tam se nikdo nehrne. V zimě nemohou větrat, aby neuteklo teplo, a ty skvrny na kůži...

V padesáti už byla pomalejší, tak jste...“ pohlédla na šéfa.

„Vy jste ji jen tak vyhodil?“ zvažněla jsem.

„Přibíráme mladší, než je pozdě,“ vysvětlil mi rozumně správce.

„Zdědila chalupu se zahradou někde u vody a chodila i poklízet, nebyla na tom špatně. Bydlela s ní ... asi neteř. Taky to u nás zkoušela, ale jen pár týdnů,“ rozpomínala se písařka.

„Tady ji mám. Magdalena Kabat,“ vytáhl správce zažloutlou kartu.

„Utekla do Olomouce za nějakým oficírem. Obalamutil ji a skončila na ulici,“ dodala stará panna od psacího pultíku s uspokojením.

Nechtěla jsem vzbuzovat další pozornost. Popřála jsem všem dobrého pořízení a v doprovodu správce zamířila středem hlavní haly k vrátnici, kde na mě čekal kočár.

„Milostpaní, milostpaní,“ klaněli se mi vděční dělníci od rachotících strojů poháněných shora svištícími řemeny.

Těšilo mě vědomí, že nejistou energii Lubiny, která na jaře strhávala mosty, ale jindy se jen líně klikatila mezi břehy, nahradil manžel na moji radu spolehlivým parním strojem.

Ubylo vodní kolo a přibyl vysoký, vesele kouřící tovární komín.

FREUD *Vzpomínka na pomoc paní Flussové (Další den...)*

„Sigi! Něco pro tebe mám,“ volala paní továrníková už z dálky.

„Nějakou knížku?“

„Nejlepší příběhy píše sám život. Trochu jsem se poptala ve fabrice. Ta vaše hospodyně už tady nebydlí. Zdědila domek, prý někde u vody. Asi ve Studénce, tam je víc rybníků než polí. Hůř dopadla ta tvoje chuva. Jak tě houpala a koupala, to už si nemůžeš moc pamatovat.

V Olomouci se dostala do špatné společnosti. Posádka, však víš.“

Krev se mi nahnula do tváří, ale taktní paní Eleonora předstírala, že si ničeho nevšimla.

„Mladá holka bez peněz, všude kolem plno chlapů... Každý přežívá, jak může,“ dodala. Přejela mi bezděčně vlasy sčesané dozadu a nejspíš pomyslela na vlastní osud, spočítaný předem. Bez jejího věna by nemohl bodrý Fluss koupit opuštěnou budovu cukrovaru ani všechny ty stroje, a ona by neměla tak solidního manžela a otce svých dětí.

„Můžem si udělat malý výlet a poptat se kolem. Stejně jsem chtěla do Studénky zajet. Ringhoffer tam obhlíží místo na železniční kovárnu. Ještě se dají pořídit levně parcely podél kolejí...“

Matku kamaráda Emila jsem obdivoval pro její vnímavost, jasné myšlení i laskavost. Až teď jsem si uvědomil, že za úspěchem rodiny Flussů stojí tahle bytost. Ale po stopách Magdy jsem s ní jezdit nechtěl.

„Bryčkou tam můžeme být za hodinu,“ vytáhla z brokátové taštičky malé zlaté hodinky, a mě nezbylo než nastoupit.

Cestou nešťebetala bez ustání jako moje sestry. Jen občas ukázala něco zajímavého v krajině a nechala ruku klesnout na mé stehno.

„Tolik se podobáš mému synovi...“

O mnoho let později jsem dva klíčové vztahy rodičů a dětí pojmenoval.

FREUD *Vzpomínka na večerní výlet (Stále v šestnácti...)*

Studénka. Divné městečko, kde průmysl vytlačuje malebné chaloupky s doškovými střechami. Naše někdejší hospodyně tam ale nežila.

Ukázalo se, že Resi zdělila domek mnohem blíž, na protějším břehu od Příboru v Klokočově. V té vesničce měl otec kdysi pronajatý sklad u sedláka, který mu vozil zboží od vlaku.

Paní Eleonoru zajímaly prázdné pozemky při trati. Chvilí krokovala rozlohu a všechno zapisovala.

Po silnici mezitím prošla kapela, nejspíš z nedaleké vojenské akademie. Hrála si do kroku nejoblíbenější pochod století, *Radetzky marsch*.

„Strauss?“ uhádl jsem ... Židovská rodina, která se nechala pokřtít. Usnadňovalo to život, ale pravověrní přátelé se k nim obraceli zády.

„Strauss otec,“ upřesnila. „Syn je teď ještě slavnější.“

„Na krásném modrém Dunaji?“

„V novinách psali o jeho turné po Americe a o tom velkém koncertě. Tisíc muzikantů, dvacet tisíc ve sboru. Největší na světě.“

FREUD *Vzpomínka na hledání Magdy (To mi bylo šestnáct...)*

O pár dní později, časně zrána, jsem ty necelé dvě poštovní míle do Studénky ušel. Cesta vlakem do Olomouce trvala jen hodinu.

Ubytoval jsem se v levném hotelu hned naproti nádraží, užívaném manželkami a družkami odvedených mužů, které je přijížděly potěšit plnými košíky jídla a svými plnými těly. V pevnosti sloužilo sedm tisíc branců a na každých dvacet připadala nějaká ta šarže.

Vyrazil jsem do ulic a brzy pochopil, že nalézt v tak rozlehlém městě jedinou ženu, která už asi nevypadá jako dřív, nebude snadné.

Pokud tu vůbec je. Možná si ji lidé s někým pletou. Třeba žije někde úplně jinde, šťastně vdaná, s kupou dětí. Má sladká chuva, na špinavém slamníku, pokaždé s někým jiným? Ne!

Představuji si ji stále jako v mých třech letech, čistou, milou a něžnou. Snad trochu vyzrálejší. Proč ji chci vidět? Kvůli té jedinečné situaci. Být s někým, koho důvěrně znám, předvídat každé slovo a pohyb, sám nepoznan ... Co, když mě pozná?

Ne. Mluvím zhluboka, rozvážně a učeně. Jsem vysoký a s těmi vousy vypadám úplně jinak. A i kdyby. Jen se zasmějeme.

Někde na rohu tu možná točí taštičkou a pokřikuje na oficíry rázující ze služby, a na spořádané měšťany cestou do hospody.

Po hlase bych ji poznal, ten se u žen nemění.

Už třetí den špacíruji před i za hradbami a úkosem zkoumám pohledné mladší ženy. Postávám před hlavní branou a nahlížím do všech koutů. Občas mě některá ze zmalovaných slečen přejede zkoumavě pohledem nebo přímo osloví. Když neodpovím, zatváří se povýšeně a prohodí něco pohrdavého. Moje výška nepomáhá. Rozeznávají nezkušenost.

... Je možné, že se tu s Magdou míváme? Že by se tak změnila?

Těžko odhadnout, jak rychle kdo zestárne. Paní Flussově, v pohodě a s dostatkem peněz na všemožnou péči, by pětaticet nikdo nehádal. Chudí a ustaraní scházejí rychleji.

Rád bych se jí svěřil a požádal o radu, ale mé myšlenky nejsou čisté.

Docházejí mi peníze. Přežívám na levné drůtkové s chlebem a na výživném hanáckém pivu. Brzy budu muset odjet, s nepořízenou. Zpáteční jízdenku do Vídně mám a k Flussům už se nebudu vracet. Zbývá mi ještě skoro měsíc prázdnin. Pár zlatek vydělám doučováním a překlady a něco si vypůjčím.

V srpnu přijedu znovu a poohlédnu se po Magdě i u té její tety.

MAGDA (32) *Klokočov, srpen*

Slíbila jsem tetě, že u ní zůstanu, dokud jí nebude líp. Teď se mi zdá, že schválně postonává, abych tu zůstala i po žních, až bude dost práce na bramborách a řípě. S tou je největší dřina. Bolavá záda, zničené ruce, a půlzlatky za na den. To dostanu ve městě za svlíkačku s pokoukáním.

Teta se pořád modlí za spásu mé černé duše. Zbytečně. Sama se chci polepšit, ale až později. Dokud vypadám k světu, pár let ještě na place vydržím. Sem tam nějaký ten kunčaft a jakž takž vyjdu.

Možná se k ní vrátím na zimu, když kšefty nejdou. Drát peří v teple mě baví. Oddělovat praporky a plnit je do klouzavých papírových pytlů. Deset ženských kolem sražených stolů, nikdo nesmí kýchnout, vláčné pohyby, veselé povídání, vzpomínky z mládí...

Kdybych já spustila, to by bylo pozdvižení a pápěří až u stropu!

... Stejně asi vědí, co v Olomouci dělám, i když teta všude vykládá, že jen roznáším piva v nějakém šenku. To se neutají. Ale nevědí nic víc. Ani co všechno na nás zákazníci chtějí. Mezi sebou je pomlouváme. Tím se nad ně vyvýšíme a hned se cítíme líp.

Peřiny jsou hlavní součástí výbavy. Šest liber prachového peří do každého sypku, nejlépe před zimou, když podsada houstne.

Nejjemnější flaf se při draní dostane ženským až tam dolů a chlapi si pak večer dělají legraci: „Holky krev, mlíko a peří!“

Smráká se a naší uličkou zase prochází ten vysoký pán s plátěnými deskami. Asi přijel do Petrovského dvora něco vyměřit. Přikoupili další lán od Hůrky dolů.

Dřív bych se styděla cizího muže oslovit. Teď už vím, že víc se stydí oni. Bez kalhot jsou všichni stejní. Nemytí a lakomí.

Teta usnula. Vytratila jsem se tiše ven, jako že jdu něco hodit slípkám.

Pozdravil mě první, dobré znamení. Zblízka je mladší, než se zdál. Docela pohledný, trochu nejistý. Hádám mu něco přes dvacet, to už by měl vědět, co a jak a za kolik ve městě a tady na venku. Docela se mi líbí v tom pěkném oblečení, už dlouho jsem s nikým nebyla.

Mám taky své potřeby. Jenže... V kalendáři si dělám tajná znamínka, a blíží se mi třináctý den. Teta to na mně stejně vždycky pozná a říká, jak jsme v našem rodu chytlavé, a že nemám raději ani vycházet.

FREUD Vzpomínka na setkání s Magdou po 13 letech (V šestnácti...)

Konečně! Sama od sebe přistoupila k brance, když jsem zase míjel tu jejich chaloupku. Je to ona, jen menší a kulatější než z mých dětských vzpomínek. Popřál jsem jí dobrého večera jako sobě rovné.

Odpověděla jak se patří a hned se zeptala, jestli někoho hledám.

Úvod jsem měl připravený. „Hledám zajímavá místa. Modrá řeka, zelené stromy,“ docházela mi výtvarná představivost. „Dělám si náčrty k větším obrazům.“ V brašně jsem měl vypůjčený penál s pastelkami a svačinu. Dnes místo syrečků mezi chleby pár sladkých perníčků.

„Ukážete mi ty obrázky?“

I tentokrát jsem byl připraven: „Dnešní kresbičky za moc nestály, vzala je voda.“ Oba jsme si v té chvíli uvědomili, že stojíme uprostřed cesty, po níž vezl žebříňák tažený párem volů, poslední snopy na mlat. Odbočili jsme na stezku podél řeky. Pro dva vedle sebe nebyla pěšina dost široká. Zнала to tu, tak vedla.

Měla na sobě jen tenkou lněnou sukni, jaké nosí vesničanky v létě na pole. Pod ní se přesouvaly oblé hýždě. Žádný div, že selky končívaly na kupě sena. Houkala boky, jak to dělají ženy, které si věří. Sebevědomí muži se nenatřásají, zkušenost mají jen v očích, jako ti, co už všechno viděli, světoběžníci, doktoři a maršálové.

Moje desky s papíry zachytávaly o okolní keře a v jedné chvíli mi vyklouzly z ruky. Ohlédla se, vrátila a sbírala se mnou prázdné listy.

„Nic?“ řekla zklamaně. „A mě byste nenakreslil?“

To už znělo vyzývavě. „Moc se hýbete.“ Byl jsem konverzačně zdatný, otrkaný ze slovních pútek na gymnáziu.

„Jednou jsem stála opravdickému malíři, s velkým ... stojanem. Jmenuji se Majda.“

„Já jsem Eduard,“ přisvojil jsem si jméno kamaráda Silbersteina, jen změnil jeho bydliště. „Z Břeclavi.“ Ta ležela na únikové cestě.

Z obdélníku papíru, zapomenutém v trávě, jsem během toho povídání složil lodičku, jaké jsme s kamarády pouštěli po Dunajském kanálu, za plovoucími vraty, kde se točily víry.

„Nebyla jsem na tom obraze poznat, vpředu i vzadu mi ubral, že prý jdou podle Sissi do módy hubený, ale něco jsem za ten půlden dostala.“

„Já bych vám taky něco dal, jenže už se stmívá.“

„Měla bych se vrátit domů, teta postonává, ale...“

Netušil jsem jak snadné je svádět ženu, která se tím živí.

„Potřebuje jen klid. Večeři má na kamnech.“

Rozeznala můj výtvar a zaradovala se, jako když jsme bývali spolu.

„Ta je hezká!“ Vyjela z dřeváků, vykasala si sukni a volnou rukou se natáhla po modelu z tuhého papíru.

Naše prsty se setkaly a v té chvíli jsme už oba věděli.

Kdesi jsem četl o *dvou vrcholech sblížení*. Ten první, podceňovaný, ale důležitější, je okamžik mlčenlivé výměny porozumění, potvrzení zájmu o pokračování, konec obav a nejistot. Ten druhý, přeceňovaný, je tím už předurčen. Zalila mě vlna vzrušení.

Dnes konečně, doopravdy!

Vstoupila do mělké vody a pustila po proudu lodičku, odrážející poslední světlo dne. vzdalovala se a zmenšovala, až jako světlý bod zmizela z dohledu. Vyzul jsem se také, vyhrnul si nohavice nad kolena a brodil se za ní.

Že dvakrát nevstoupíš do téže řeky? Stáli jsme vedle sebe. Na pevné zemi, v zurčící vodě, vlahém vzduchu, a s ohněm v sobě.

Sebral jsem hrst plochých kamínků a předvedl pár žabek. Zkusila mě napodobit. Prsy jí při každém hodu přelétaly až do podpaží. Neměla na sobě šněrovačku, to prý je dobré znamení. S přibývajícím šerem mládlá a krásněla.

Po pěšině procházel rybář s krátkým prutem, asi pytlák.

„Dobry večer, mladá paní. Budu se tudy vracet o půlnoci...“

Magda mu vesele pohrozila rukou. Nesmyslně jsem začal žárlit.

Když soused zmizel, rozhlédla se všemi směry a postrčila mě zpátky ke břehu. Sama vystoupila na svah první.

Stála teď nade mnou a hleděla mi tázavě do očí.

Zašmátral jsem v kapse a vytáhl připravenou bankovku.

Odstrčila mě. „Já nejsem taková!“

Stébla nás začínala tlačit do bosých chodidel. Byla praktičtější než já. Na trávnik v zákrytu keřů položila mé desky, usedla na ně, a rukama si objala kolena. Postával jsem nemotorně nad ní, než mě stáhla dolů.

Leželi jsme teď vedle sebe, ona uvolněná, já napjatý a vydešený.

„Podívej, padají hvězdičky. Přej si něco,“ přešla k tykání.

Roj perseid, malých kometek. Zvěstují nám štěstí?

Pohládila mě přes oblečení dole a já ji přes prsa.

Při vši té trémě jsem chtěl pokračovat.

Pootočili jsme se současně proti sobě na bok a naše rty se setkaly.

Cítil jsem, jak do mě proniká jazykem. Pak že prodejné ženy nelíbají.

MADGA (32) *Jiné pocity*

Když jsem v Olomouci před deseti lety začínala, holky mě varovaly: Jen žádné polibky! Ty si šetříme pro toho pravého. Ale teď nepracuji. Ani peníze jsem nevzala. Předstírám počestnost.

Třeba mě Eduard zítra namaluje. Hezky, abych se poznala. A mladší.

... Pořád šmátrá po halence, ale na knoflíčky si netroufá. Přitom není žádný začátečník, věděl i za kolik. Za dvouzlatku je všechno a třeba i na celou noc. To se poštěstí málokdy. Měla jsem ji vzít.

Líbí se mi, škoda že to dnes nejde. A za pár dní už bude bůhvíkte. Měla bych si opatřit tu gumovou ‚pochvu na meč‘, co fasují oficíři od plukovního lékaře, ale vždycky si je zadělané na uzlík odnášejí domů a pucfleci jim je vymývají a suší na šňůrách mezi prádlem.

„Je tak dusno,“ rozepínala jsem si knoflíčky. Konečně mi začal trochu pomáhat. „Nechci se umazat,“ vyklouzla jsem z košilky docela. Vydechl a na okamžik zavřel oči. Víím, jak mi to sluší. Už jako holka jsem měla největší ve třídě a pořád mi moc nevisí.

Přítáhla jsem si jeho ruku do klína. Jsem pořád hustá, kde chlapi rádi čechrají. Hladil mě dole, ale jen přes látku, sukni nepřetáhl. Najednou jsem se styděla obnažit, jako nějaká školačka. Já – postrach posádkového města!

FREUD (16) *Vzpomínka na prvotní stud*

Úplně se svlékla. Je krásnější, než pamatuji. Měl bych si také trochu odložit. Ještě jsem se nikomu neukázal jen tak, ani kamarádům, ani u doktora. Tma nepomáhá, oči přivyknou. Nemohu ale zůstat oblečený jako do opery. Sundám si alespoň sako. Rozepíná mi košili, vzal jsem si čistou, a zajíždí dlaněmi do podpaží. To je příjemné. Stahuje mi šle přes ramena. To je znepokojivé.

Kalhoty nedám! Sklání se nade mnou, jako by mě chtěla hypnotizovat. Četl jsem, jak může jeden druhého ovládat silou vůle, z očí do očí. I ve tmě? Chtěl bych to už mít za sebou. Popadnout klobouk a zmizet. Co mi to dělá? No tohle! Je venku! V návalu studu se uléhám na břicho. V nestřeženém okamžiku mi škrubnutím stáhne nohavice do půli stehén. Zadek je ještě horší, otáčím se na bok, hýžděmi od ní. Konečně se cítím bezpečněji.

MAGDA (32) *Předehra*

Pohrává si se mnou a škádlí mě tou hrou na nezkušenost. Dnes mám třináctý den, jinak bych ho zrajtovala a hotovo. Už jsem se poučila. Slibují, že přestanou, ale v poslední chvíli jim svět zrůžoví a je pozdě. Nemůžeme si dovolit zavřít krám a čekat na jistější dny. V tom bývají chlapi chápaví a jiné možnosti pro změnu docela vítají. Obemkla jsem ho dole dlaní. Vytrhl se, jako by na něj sáhl mužský. Líbala jsem ho něžně na ještě holou hrud' a na ploché břicho a zvolna sjížděla níž. Na poslední chvíli zase ucukl. Musím pomaleji.

FREUD *Vzpomínka na jedinečné pocity (V 16 letech...)*

Konečně se zklidnila. Žena by neměla ukazovat, co umí, dokud jí to muž, který má všechno důkladně nastudované, nenaučí. Ví, co kam patří, a o zubatou tlamičku nestojím. Napoprvé stačí, že se dotýkáme.

Lehla si na bok jako já, přilehla ke mně, ležíme teď jako dvě lžičky za sebou. Tak prý spávají páry na úzkém loži, ve vší nevinnosti. Zkousím ji zezadu přitáhnout k sobě a končím s dlaní na jejích prsou, jako před lety. Vypětím vůle se snažím potlačit vzplanutí vášně dole.

MAGDA (32) *Řešení*

Je milý, něžný a nespěchá. Mohla bych ho pustit alespoň na krajíček, ale nakonec bych sama chtěla víc. Vím, jak snadno se uchytím. Nečekala jsem, že dnes něco bude a nejsem připravená, ale s trochou trpělivosti to snad půjde i jinak. Chci ho potěšit a všechno je lepší než zase nakynout. Zvolna, abych ho nevyplašila, se mu tisknu zadečkem do klína. Je připraven.

FREUD *Vzpomínka na to všechno (Když mi bylo šestnáct...)*

V přípravných letech jsem důkladně prostudoval nejrůznější podpultové příručky lásky s vyobrazením střídání všech možných poloh.

Nakonec stačila jediná, ona na boku, já za ní, a všechno to zabralo jen chvilku. Styděl jsem se a jen ji zlehounka dole oťukával.

Pak jsem na sobě ucítil její cílevědomou ruku. Navedla mě sama zezadu mezi labia major a další části, jejichž jména mi naskakovala latinsky.

Ty doteky ve mně vyvolávaly nejkrásnější pocity, jaké jsem kdy zažil.

Zkoušela se zatisknout hlouběji, ale moje mužnost byla pro ni moc. Ženy jsou užší než na obrázcích. S mojí velikostí bude pro mě každá pannou. Klouzavě jsem vyjížděl a zase mělce narážel a ona mi svými pohyby vycházela vstříc.

Malé otevření se společným úsilím nakonec podalo a já pronikl dovnitř. Jednou dvakrát a extáze! Tohle je opravdu vrchol bytí!

„Zůstaň ve mně,“ zašeptala.

Nic bych si nepřál víc. Vzrušení doznávalo, splývali jsme, přicházela úleva, ujišťování a laskání.

Milování je úžasné, měl jsem s tím začít dřív.

Odvážil jsem se pohladit zepředu její mons veneris, Venušin pahorek. Pod ním měla ještě jednu, se vším všudy, velkou a mokrou!

V hrůze jsem pochopil, co se stalo, hrubě ji odstrčil, vběhl do řeky a omýval se ze všech sil oběma rukama.

Chladná voda zklidňovala rozbouřené smysly.

... Jak mě mohla tak zhanobit! Musela přece vědět, co dělá.

Rozpačitě jsem se loudal zpátky k našemu místu.

Dlaněmi si zakrývala tvář a tiše vzlykala.

Klesl jsem v rozpacích na čtyři nad jejím tělem. Zvedla ruce a objala mě kolem krku. Nejspíš si všimla, že už jsem zase připraven.

Jednou rukou mě smířlivě hladila po tváři a druhou tentokrát zavedla na správné místo. Rozevřela se, obemkla mě lýtky a strhla do sebe, jako by mi chtěla vynahradit tu první lest.

Jak povznášející je být zase normální!

V poslední vteřině jsem měl nesmyslný pocit, že s ní chci mít dítě.

Dnes už vím, že to krátké zatoužení narafičila na muže příroda.

Dlouho jsme pak ještě leželi na zvalených deskách a dotýkali se boky.

Moc jsme nemluvili, ale v té chvíli jsem cítil, že se prolínáme i dušemi.

„Přijedeš zase?“ zašeptala. Bylo to tak samozřejmé slíbit.

Přehodila přes sebe své hadříky a rozhodla se dospat zbytek vlahé letní noci pod keři, aby nevbudila tetu.

Oběma nám bylo jasné, že k sobě patříme navždy.

Usnula a já se tiše oblékl. Vdechl jsem jí polibek do vlasů a zdráhavě vykročil pěšinou podél říčky k prvnímu rannímu vlaku.

U Flussů o mé druhé návštěvě nevěděli, tentokrát jsem tu byl tajně.

Za pár dní se vrátím. Přešel jsem přes lávku a pokračoval po silnici.

Chůze v chladném nočním vzduchu bystrila smysly.

... Já, šestnáctiletý premiant s vyhlídkou na doktorát a Magda dvakrát starší příležitostná prostitutka?

Otočil jsem se a došel zpátky k našemu místu. Na východě světlalo, ještě spala. Položil jsem vedle ní všechny své úspory, zatížil peníze kamínkem, přidal pár zbylých perníčků a s úlevou ji opustil podruhé.

Přikázal jsem si nemyslet na to obnažené tělo, ale stále se mi vracela ve vzrušivých představách i ve studu ze slibu, který nedodržím.

FREUD *Vzpomínka na své předsevzetí (V sedmnácti)*

Do míst šťastného dětství a morálního selhání na prahu dospělosti už nikdy nevkročím! Po několika povrchních známostech, kterými jsem zkoušel překrýt připomínky své zbabělosti, jsem oznámil všem kolem sebe pevné rozhodnutí zřici se navždy lásky.

Dívky, které jsem ve Vídni poznával, byly přitažlivé mládím, ale jinak prázdné povrchní bytosti, zajímající se jen o klevěty a o parádu.

Zdržovaly mě a ohrožovaly svou vdavkychtivostí.

Ochrana osobní svobody je pokročilejší formou pudu sebezáchovy.

V septimě jsem pod vlivem převratných objevů uvažoval i o vědecké dráze. Přírodními vědami se ale tenkrát zabývali převážně vzdělanci z vyšších vrstev, kteří nepotřebovali příjem, a to nebyl můj případ.

Při výběru studia a dalšího směřování váháme mezi různými obory. Důležitější je rozlišení na zaměstnance a podnikatele. Ti první mají své malé jisté. Podnikání vyžaduje vizi a vůli, zato vynáší víc a rychleji. Chtěl jsem být svým pánem, ale ke grunderskému podnikání, do něhož se teď pouštěli mnozí naši lidé, mi chyběla potřebná dravost.

Jako mezistupeň se nabízela svobodná povolání. Věděl jsem, že budu pokračovat na některé z univerzit, a jako premiant si mohl vybrat kteroukoli. Tradiční volbou absolventů našeho reálného gymnázia byla medicína, práva nebo obchod.

Mě nakrátko zaujala i možnost politické kariéry. Do vlády byl tenkrát poprvé jmenován jeden z našich a na vyšších postech přibývali další.

Vzpomínám, jak proti mně vyšla, středem parkové aleje, rozjařená trojice. První židovský ministr, se světlou kráskou po jednom a tmavovláskou po druhém boku, za nimi dva tajní.

Ustoupil jsem až do trávy a hluboce se uklonil. Nevnímali okolí. V té chvíli naskočila bezvýznamnému studentovi opovážlivá myšlenka: *Nechci jen tak obyčejný život!*

Vídeň, vědecké a umělecké centrum Evropy, s největší koncentrací židovské vzdělanosti, nabízí příležitost výjimečnému myšlení.

Úspěchy Schliemanna mě přitahovaly ke studii antiky, a všestrannost Goetha k umění a přírodě.

Nejvíce na mě zapůsobily revoluční teorie Darwina. Deset let otálel s vydáním svého stěžejního díla ‚O vzniku druhů přírodním výběrem‘, v obavách ze společenských otřesů, které by tím vyvolal.

Ohleduplností se lišíme, sám bych kontroverzi čelil.

Oba ale sdílíme schopnost vypozerované domyslet a vymyšlené ověřit.

Přežívání silnějších platí už jen v říši zvířat. V našem světě největší siláci dřou a nenápadní chytráci vítězí hlavou.

... Na druhé straně, přemýšlivější lidé mívají sklony k pochybnostem, vedoucím k neurózám. Jednodušší lidé jsou v nevědomosti šťastnější.

Otevřeně bych to nepřipustil, ale dnes už vím, že Darwinovy závěry aplikované na člověka jsou užitečnější než celá moje psychoanalýza, která se týká jen nemnoha nefunkčních nebo přecitlivělých osob.

Otec se ve mně, jako premiantovi, zhlížel a přislíbil mi tenkrát finanční podporu, třeba na úkor věna mých sester. Nakonec jsem se rozhodl pro kariéru lékaře se zajištěným příjmem. Někdy se mi zdávalo i o praxi v Příboru a vyšetřování Magdy. Na doktora jsme si hrávali...

Odrážejí sny tajná přání, nebo naznačují pravou cestu?

FREUD *Rozmach a pád, s odstupem času*

Po porážce Francie (1870), která válku neprozřetelně vyvolala, umožnil příjem z reparačních vítězným zemím na německé straně založit mnoho akciových společností na úvěr. Když po několika letech příliv peněz ustal, došlo ke krachu na burze. To jsem byl ještě na gymnáziu.

Hospodářské zhroucení uspíšily i obavy z cholery zavlečené do Vídně Turky, zaměstnanými na stavbě pavilonů Světové výstavy.

Mezi podnikateli byl zprvu velký počet Židů, kteří zakládali textilky, sklárny, strojírny, lučebny, keramičky, zpracovávali potraviny a vůbec si tehdy ještě vydělávali vytvářením užitečných hodnot.

Po drsné zkušenosti s krizí se mnozí z nich navždy odvrátili od náročné a rizikové výroby. Levně nakupovat, draze prodávat a chytře investovat bylo snadnější a výnosnější.

Pád akcií postihl i obdivovaného Dr. Strousberga, „krále železnic“, který budoval tratě po celém kontinentu. Vlastnil i strojírny, doly a hutě na panství u Plzně, kde přestavěl jakousi zříceninu na honosný zámek. Ani křest mu nepomohl od bankrotu. Židů, kteří se dávají ke katolíkům přibývá. Nedělají to z přesvědčení, chtějí mít snazší život.

Matně si vybavuji, že i mě kropili v kostele, kam jsem chodil s naší hospodyní, a jak to studilo. V náručí mě držela Magda a rodičům ty dvě samozřejmě nic neřekly. Tehdy jsem z toho ještě neměl z rozum, ale je dost možné, že jsem byl, pro své dobro, sám tajně pokřtěn.

FREUD *Obnovená vzpomínka na Světovou výstavu (V sedmnácti...)*

V nepříznivém období hospodářského propadu hostila Vídeň v Prátru Světovou výstavu. Hlavní brána byla jen pár ulic od našeho bytu a na studentský průkaz jsem mohl dovnitř vícekrát.

Byl jsem i u slavnostního otevření císařem. V bílé uniformě s rudou šerpou jako by vypadal z oficiálního portrétu. Po jeho boku nastrojená Sissi, za nimi ruský car, německý císař, a další králové.

Většinu mužů nejvíce zajímal perský šach Nasredin, který si pro svůj harém najal celý luxusní hotel. Představy výběru z osmdesáti odalisek vzrušovaly i mé spolužáky. Já už tehdy věděl, že k ublížení stačí jediná.

Z exponátů budily mimořádný zájem realistické figuríny z kaučuku v tělovém odstínu, převlékané několikrát denně do módních výtvorů.

Ranní župánek, šaty do domácnosti, na nákup, na procházku, večerní úbor do divadla, toaleta na ples a nakonec i odvážná noční košilka.

Jedna plenta na tucty nahotin nestačila a kolem se shromažďovali pubertální mládenci a vandrovní tovaryši.

Monumentálním centrem výstavního areálu byla Rotunda, s výškou a průměrem sto metrů, s kupolí větší než na bazilice sv. Petra v Římě.

MAGDA (34) *V Klokočově u Příboru*

Když pohlížím zpátky, při vši té smůle jsem ještě nedopadla nejhůř. Leccos jsem už zažila, ale ta srpnová noc, v trávě na břehu Lubiny... Nikdy jsem necítila hned napoprvé takovou blízkost. Potom jsme ještě dlouho jen tak leželi, dotýkali se boky a mluvili o všem možném.

Říkal, že je z Břeclavi, ale znal dobře i Vídeň. Vysvětloval mi hvězdy, na dosah nad námi, a přece tak daleko. Bylo už pozdě a bylo toho na mě moc, na chvíli jsem usnula.

Zdalo se mi, že jsem zase mladá, ve službě u Freudů a držím v náručí malého Sigiho. Když jsem se vzbudila ranním chladem, byl už Eduard pryč. Proč mě tak sevřelo u srdce? Vždycky přece odchází.

Nechal mi hodně peněz, ale raději bych byla, kdyby zůstal. Možná se chtěl vrátit, aby mě namaloval, ale něco se zvrtilo.

Stál o mě, i když už nejsem nejmladší, to ženská vycítí.

„Kdes byla celou noc?“ spustila ráno teta.

Vzala jsem raději motyku a košík a šla vybírat brambory.

V říjnu mi bylo divně, myslela jsem, že je to tím chmurným počasím.

Teta poznala, co se děje, dřív než já. „Panebože netrestej mě zase!“

Myslela jsem, že mě vyžene, ale když se vrátila z kostela, tvářila se jakoby nic. O těch zlatkách jsem nikomu neřekla, sedm jsem schovala za trám a za jednu zajela do Břeclavi. Po celý den jsem tam Eduarda marně hledala a večer se uondaná vrátila celou cestu od vlaku pěšky.

„Znáš ho?“ zeptala se teta.

Co na to říci. Jako bychom se znali odjakživa, ale vlastně vůbec.

„Neznáš. A jak je to dlouho?“

Počítala jsem týdny na prstech. „Mám něco peněz...“ Obě jsme věděly, že stará Cecilka přivádí na svět i z něj za jednu cenu.

„Mluvila jsem s velebníčkem. Je to těžký hřích,“ povzdechla teta.

„Ten nemusí mít nikoho na krku.“

„V nejhorším se o ni postarám sama,“ udivila mě.

Magda je do větru a dlouho s dítětem nevydrží. Zase to bude na mně.

Vyplplat něco od začátku, jako loni to opuštěné kůzle, by mě docela těšilo a hezky by mi vyplnilo zbývající roky.

A kdybych dost nedožila, řeholnice se o ni postarají, slíbil velebný pán.

... O ni? Nejspíš. Od prababičky, co vím, se u nás rodí jen holky.

Ještě pět měsíců. V zimě se Magda zabaví na dračkách a na jaře, až přibere, bude ráda, že má střechu nad hlavou a moji pomoc.

„Už je to vidět?“ nastavila se mi z boku.

„Musíš pít hodně mlíka. Kozy jsou chytré!“ podala jsem jí hrnek.

„Bude chytrá po Líze,“ řekla přidrzle.

„Stačí, když nebude po tobě.“

FREUD *Vzpomínka na první pobyt v Terstu (V 19 letech...)*

Neuróza, kterou jsem původně odvozoval z té strašidelné noční jízdy v dětství, z Příboru přes Wroclaw do Lipska, nebyla fobie z dunících vlaků, ale úzkost z opuštění známých míst.

Stále chodím na nádraží o hodinu dříve, ale v pohodlí první třídy už cestuji bez obav, nejraději do Itálie, se svou praktickou švagrovou, která mě nezatěžuje hloupostmi. Úzkost cítím pouze na visutých viaduktech v serpentínách Semmeringu, tam mě musí Mína držet.

Než jsem se zasnoubil s její sestrou a zvolil lékařskou dráhu, abych zajistil budoucí rodinu, lákala mě biologie. Po absolvování gymnázia jsem získal stipendium do Terstu, hlavního přístavu našeho loďstva.

Jak absurdní mi dnes připadá vážnost, se kterou jsem tam zkoumal pohlavní život úhořů, primitivní, ale dokonalé formy bez duše.

Se zřízencem výzkumné stanice mořské biologie, táhnoucím vozík s nádržkou, jsem chodil časně ráno na rybí trhy, k bárkám s nočními úlovky. Rozpítval jsem stovky těch potvor, aniž bych cokoli přínosného zjistil. Úhoři, ti mořští, i ti z Dunaje, se množí až kdesi v Karibiku a mořské proudy unášejí zárodky tisíce mil zpátky.

Zaujala mě snad jen dvojnásobná velikost a větší razance samiček. Jak by působil ten nepoměr u lidí? Hýčkaly by nás ženy? Pracovaly a bojovaly by za nás? Na výběru protějšků podle prvního dojmu a na neplacení společných útrat zatím emancipace nic nezměnila.

Tři roky po sblížení s Magdou a mém zbabělém útěku, jsem se v Terstu začal zase cítit jako muž. Zčásti to bylo tím uvolněným přímořským prostředím, zčásti prvním delším pobytem mimo domov. Na křižovatce vlivů ze všech světových stran tu žili pospolu Rakušané, Slovinci a Italové, a do přístavu připlouvali se svým zbožím levantští obchodníci.

Můj podnájem byl jen pár minut od nábřeží. Po návratu z laboratoře jsem ze sebe spláchl ten odporný rybí sliz, přejel si tváře bezpečnostní břitvou, a vyrazil ven. V uličkách a průchodech, ještě z dob nadvlády Benátské republiky, jsem potkával mladé ženy v jednoduchých letních šatech, kterým přes tenkou látku vystupovaly obrysy ňader a klínů.

Byly si toho vědomy? Určitě. I ty nejmladší už objevily zdroj moci ve svém těle a nabízely mužům směnu – potěšení za přízeň a podporu.

Byl jsem pohledný a výmluvný, ale nesmělost, která jiné mladíky opouštěla po prvních milostných zkušenostech, mě stále svazovala. Po chvíli jsem vždy odspěchal zpátky do své komůrky a znovu vyrazil ke Canalu Grande, přitahován tou hrotitou krásou, a znovu se vracel, a teprve po půlnoci upadal do spánku plného divokých snů.

RESI (55) *Johanka!*

Jak jsem očekávala, Magda s děckem dlouho nevydržela. V pětatřiceti vypadala ještě k světu a chtěla si užívat. Po roce Johanku odstavila a svěřila do mé péče, jako mi kdysi sestra, její matka, podstrčila ji. Zpočátku přijížděla z Olomouce každý měsíc, později už jen málokdy. Také přispívala stále méně, asi na tom nebyla sama nejlíp. Ještě že tu mám zahradu, kde vyroste víc, než potřebuji, a králíky, slepice a kozu. K tomu ještě chodím uklízet a Johanku беру sebou. Nejdřív jsem ji nosila v košíku, teď už cupitá za mnou. Spíš přede mnou, taková je. Dlouho nemluvila, až jsem si dělala starosti, ale asi naslouchala a pak najednou spustila. Přeskočila měsíce žvatlání a hned zkoušela delší věty. Nejdřív jsme se jí se sousedkami smáli, ale co říkala, mělo hlavu a patu. Po Magdě asi nebude.

JOHANKA (3) *Mé první vzpomínky (Ve stejné době...)*

Hodně si pamatuji. Nejdřív jen pocity, třeba jak mě máma vynesla na sluníčko, její měkkost a vůni a tu záři shora.

Králíky jsem znala podle jmen, jak na ně teta volala. Pouštěla je na trávník, aby se sami napásli, to měli nejraději, a já je hlídala.

Ušáci nemluví, tak jsem taky nemusela, stačilo ukázat očima, kam až mohou, a že nesmí do zeleniny. I slepice mě poslouchaly, ty jsem pozorovala, jak zobají, ty větší dřív.

Brzy jsem rozeznala ženy od mužů a ukázalo se, že i zvířata jsou v párech. Jen u kozy jsem nevěděla, co je zač, měla bradku i cecíky. Uhýbala mým očím, aby nemusela poslouchat.

To kvůli Líze jsem začala mluvit nahlas a hned jsem jí vyčinila.

Teta nechápala, co se to děje a zavolala sousedky. Říkaly, že jsem opožděná, ale snad to dohoním.

Začaly za mnou chodit děti ze sousedství, větší než já, ale hloupoucké. Pořád na mě chtěly pohádky, které jsem si pamatovala od začátku do konce. Zkusila jsem je měnit a všelicos přidávat. Zprvu mě opravovaly, že to tak není, abych nelhala. Časem přivykly a těšily se, co nového přijde tentokrát. Pozměňování přece není lež.

Jen o mámě jsem lhala, že za mnou jezdí, akorát, že v noci.

FREUD *Vzpomínky na vojnu (Ve dvaceti, ve stejné době...)*

Na vojnu jsem byl povolán ve dvaceti, ještě jako medik, naštěstí do Vojenské nemocnice ve Vídni. Jen první měsíc jsem musel odsloužit v polních podmínkách, v nedávno anektované Bosně.

Kdykoli tam snědé ženy v širokých sukních ustaly v chůzi, říkalo se, že močí vestoje. Když přijely naše slečny za oficíry, styděly se postát.

Ošetřoval jsem zranění z hraničních pŕetek a z neopatrného zacházení se zbraněmi, údy utržené výbuchy, i záměrné prŕstřely, zoufalé pokusy nešťastníků, kteří se chtěli dostat domů, ale čekal je polní soud.

Těch pár týdnů drsné praxe mě naučilo víc než celá fakulta medicíny. Z donucení se ze mě stal chirurg, jak má být, účinný a bezcitný.

Simulanti mě udivovali posedlostí jedinou myšlenkou, k níž se upjali. Nevzdělaní chudáci bez představitivosti požívali různé dryáky a zkoušeli uniknout za cenu sebepoškození. Málokterý pochopil, že neviditelné je neprokazatelné, a sázel na poruchy mysli.

FREUD *Vzpomínka na Giselu (V mých 21 letech...)*

V mých třech letech opustila naše rodina Příbor, ale spřátelení Flussovi zůstali a rozhodli se přetrvat horší časy na Moravě.

Tu trochu peněz z věna paní Eleonory dobře využili, a na vrcholu krize, kdy všichni zoufale prodávali, levně nakupovali, a teď vlastnili prosperující podnik. Rodina časem přesídlila do Vídne a textilku už spravoval můj kamarád Emil.

Na pozvání paní Eleonory jsem je navštívil v krásné vile v noblesní čtvrti a po letech se opět setkal s Giselou, ke které jsem kdysi zahořel.

Byla už zasnoubená, u nevěst s velkým věnem to jde rychle.

Jak jsem jen mohl zatoužit po tak ordinérní bytosti! Nestála o mě ani teď, můj duševní rozhled ji přiváděl do rozpaků.

Po letech jsem tento jev popsals jako *paradox výhodnosti*:

Nabízíme-li více, než může druhý pojmout, nabízíme méně.

Její matce, mé někdejší prázdninové společníci, bylo už ke čtyřiceti, ale v očích měla stále tu bystrou a laskavou chápavost.

Poodešli jsme stranou a opominuli zdvořilostní fráze: „Našel jsi ji?“

„Až na podruhé. Vrátila se k tebě do Klokočova. Dal jsem jí všechno, co jsem měl.“ Nikomu jinému bych to nepřiznal.

„To muselo být krásné. I pro ni,“ dodala.

„Nepoznala mě.“

„Tak je to lepší,“ zasnula se.

Až teď, po letech, mě napadá, že si představovala na místě Magdy sebe.

S nejistým mládcem, jakým jsem tehdy byl? Právě proto.

Kolik příležitostí v životě promarníme, protože je včas nerozeznáme.

FREUD *Vzpomínka na mé pochybení. (Asi ve 21 letech...)*

V prvním roce mých studií medicíny nás navštívil nedávno ovdovělý strýc Nathanson, zámožný obchodník z Oděsy. Neočekával, že se o něj postaráme, jako jiní příbuzní. Zařídil si sám ubytování v jednom z těch nových drahých hotelů za Ringem a po Vídni nejezdil kouřící drncající tramvají, ale vypolstrovanou nájemní drožkou.

Kdykoli se u nás zastavil na kávu a na dort, přinesl mým sestřám nějaké nápadité dárky. Nejvíce pozornosti věnoval Anně, o něco mladší než jsem byl já. Bral ji na vyjížděky, do drahých restaurací a na operety, a jako doplněk k módním róbám jí koupil i pár šperků.

Otec s ním bodře rozmlouval, matka mu podstrojovala, a mě nenapadlo, že by mohlo jít o námluvy. Anna ke mně vzhlížela a nakonec se mi se svou rostoucí náklonností ke strýci svěřila.

V šoku z nečekaného vývoje i ze své nevědomosti jsem ztratil kontrolu, poprvé udeřil ženu a nazval svou vlastní sestru bláznem.

Dnes už vím, že políčky jsou namísto jen k ukončení hysterických záchvatů a přitažlivost starších mužů vychází z idealizování otcovské role. I třicetiletý věkový rozdíl mohl být vyvážen jinými kvalitami.

Navenek stále předstírám, že jsem sestru zachránil před pošetilostí, ale v hloubi duše mám pochybnosti. Možná jsem připravil dva lidi o štěstí.

Chybí nám vzor pro nesourodé páry.

Pro běžnou mladou lásku v nepříznivé situaci máme Romea a Julii.

Co Goethe a ta ... On přes sedmdesát, ona sotva dvacet?

Kdyby měla Ulrika více představitosti, a ukvapeně ho neodmítla, mohli se ti dva stát druhým nejslavnějším romantickým párem a vzorem k popření věkových předsudků pro všechny budoucí generace.

JOHANKA (4) *Čtení (Ve stejné době)*

Máma prý mi poslala svůj školní slabikář...

Prateta ho někde po ní našla, a tohle si vymyslela, jak je hodná.

Ta ohmataná potrhaná knížka mi otevřela nový svět!

Co písmeno, to obrázek. Oslík – O. Sud – S. Osud!

Brzy jsem dočetla do konce. U lidí, kde jsme uklízely, ležel na polici obrázkový časopis. Jmenoval se Světozor, to už jsem uměla i háčky. Byla to moje první krádež, ale po přečtení jsem ho vrátila, takže jen půjčka. A vypůjčila si další.

Vytahovala jsem starší čísla odspodu a začala se dozvídat o světě. Také jsem zjišťovala, kam patří. Palacký, Rieger, všichni ti vlastenci. A Neruda. Tomu se řádky i rýmovaly. Proč, nevím, asi, aby se to lépe pamatovalo. Bylo mezi nimi i několik nadaných žen!

FREUD *Úvaha o Darwinovi (Asi ve 23 letech...)*

Významní jedinci, od antiky do současnosti, myslitelé, objevitelé a umělci, mě zajímali od dětství. Velikáni, kteří měnili svět.

Kdo dřív a kdo víc? V průběhu let měním pořadí jejich důležitosti, ale na vrcholu zůstává stále jen jeden, Charles Darwin.

Naučené nebo odpozorované je možné aplikovat na podobné situace i bez pochopení souvislostí. Podstatný rozdíl přináší zvažování předem. Primáti měli předpoklady k rozvoji myšlení větším mozkiem a sklony ke zvědavosti a hravosti.

Zvědavost přináší nové postřehy.

Hravost vnáší do situací náhodné prvky k odzkoušení.

Obměňování umožňuje porovnávání.

Zvědavost je trvalý stav, nutkání přijít všemu na kloub.

Zvědavost je užší a dočasná, třeba v případě muže a ženy ... Co bude?

Zvědavost nabízí vzrušení. Zvědavost zajímavou celoživotní náplň.

FREUD *Vzpomínka na změnu jména. (Ve dvaceti čtyřech...)*

Sigismund... Příliš dlouhé a příliš židovské.

Rozhodl jsem se přejmenovat, i když tím otce nepotěším. Úřady nám v poněmčování jmen vycházejí vstříc. Takže teď už jen Sigmund.

Cítil jsem se hned líp a brzy se mi opravdu začalo dařit.

Mé nudné sestry pozvaly na návštěvu své známé, Martu a Mínu, alespoň k něčemu byly dobré. Okouzly mě obě. Dlouho nic a najednou hned dvě. Příjemná solidní Marta a mladší pohotová Mína, podobný typ, o něco vyšší. A intenzivnější, více jako já.

Brzy jsem zjistil, že Mína je tajně zasnoubená s mým dobrým přítelem, jinak bych možná skončil s ní. Osud mi předurčil Martu.

Protějšky nejsou srovnatelné, lepší nebo horší, jen více či méně vhodné.

Marta byla laskavější, Mína hlubší a ráznější. Milovala třeba svou matku víc než mírná Marta, ale přitom se jí dokázala postavit.

FREUD *Vzpomínka na strašnou tragedii. (Ve dvaceti pěti...)*

Opery mě nudí, ale ten nový kus od Offenbacha jsem chtěl vidět.

Také Žid a Němec. Ačkoli já se za Němce nepovažuji a do synagogy nechodím. Jsem německy mluvící Rakušan starodávného původu.

Po celé Vídni tenkrát zněla z flašinetů ta jeho chytlavá barkarola. Hracích strojků teď po kavárnách přibývá a pár doktorů si je dokonce pořídilo do čekáren, jako by provozovali nějaké tančírny.

V prosinci jednaosmdesátého jsem šetřil na dárek své snoubence a na vstupenku do Ringtheateru mi nezbylo.

Čtyři sta lidí tenkrát ten požár nepřezilo. Senzační osvětlení scény plynovými světly zažihanými náraz elektrickou jiskrou! Nepřeskočila a nezavřeli plyn. Přeplněné hlediště, úzké chodby plné kouře, a všechny dveře s otevíráním dovnitř. Zachránila mě tenkrát chudoba.

Koho by napadlo, že originální Hoffmannovy povídky zůstanou navždy prokletou operou, kterou se už nikdo neodvážá nasadit.

JOHANKA (8) *Na návštěvě Olomouce (Ve stejné době)*

Když jsem povyroستla, vzala mě máma do olomoucké opery na české odpolední představení v krojích o nevěstě, kterou chtěli prodat.

Nic krásnějšího jsem nikdy neviděla.

V Café Hirsch, hned vedle divadla, mě pak učila jíst příborem. Doma se všechno krájelo kuchyňským nožem na drobno a z misek pak jedlo lžičkami z hruškového dřeva.

V neděli, na svátek Navštívení Panny Marie, jsme zašly na pouť na Svátý Kopeček a odpoledne zkoušely valčík na Hořejním rynku, kde hrála vojenská hudba, a přes léto tam pokládali na hrubou dlažbu parket z uhlažených prken.

Sahala jsem mámě jen k ramenům, ale nic se za mě nestyděla. Při rozpustilé polce nás pořadatelé vyvedli.

Na závěr zahráli muzikanti, jak nejrychleji dokázali, kvapík ‚Lehká jízda‘. Potom se seřadili a za pochodu na počest maršála Radeckého, který byl kdysi v Olomouci velitelem pevnosti, uměl česky, a nikdy neprohrál žádnou bitvu, odmaširovali do kasáren.

Máma mi potom vysvětlila uniformy, zvláště jízdní, to byla lepší sorta.

Dragouni přijížděli, kde byli zapotřebí, rychle na koních, ale potom je uvázali a bojovali jako pěší.

Po zrušení kyrysníků zůstali těžkou jízdou husaři. S bílými křídly z husích per za sedly, vedeni polským králem Janem Sobieskim, kdysi rozprášili odvážným nájezdem Turky obléhající Vídeň a v opuštěném ležení se pak zmocnili jejich podivných toaletních potřeb a žoků, tehdy ještě neznámé, kávy. Všechno si hned zapamatuji.

Hulánů v červenočerných uniformách bylo v jízdním vojsku nejvíce.

Rejtaři nosili bílé kabátce, přilby a za pasem bambitky.

Mámin zájem o uniformy jsem při nejlepší vůli nesdílela. Pochybuji, že by ty namyšlené muže s navoskovanými kníry zajímala četba. Podřídit se na čas vedení autora příběhu vyžaduje pokoru. Ta mně nechybí.

FREUD *Vzpomínka na účinky kokainu (Ve dvaceti sedmi...)*

Už jako hotový doktor, jsem poprvé vyzkoušel ten zázrak.

Listy keře rudodřevu žvýkali od nepaměti Inkové. Dávaly jim sílu a zaháněly chmury. Na libru krystalků je třeba tři sta liber listů koky.

Lidským limitem jsou signály bolesti a útlum z únavy. Bolestí je ale i pocit úzkosti, a energie není jen ve svalech.

Kokain se zdál být ideálním lékem na neurózy, komplexy, zábrany a různé posedlosti. Ulevoval, posiloval a terapeut mohl těžit i z větší výmluvnosti pacienta. A také navyšoval libido, jak jsem sám zjišťoval. S tou doporučující publikací jsem se ale unáhlil.

Kolegové z Učené lékařské společnosti přijali moji přednášku o kladech kokainu chladně, ne však z vědeckých důvodů.

Vadilo jim těch několik dolarů, které jsem dostával za ‚výzkum a propagaci‘ od přední americké farmaceutické firmy. Nejspíš jsem pár uživatelů ovlivnil svým doporučením. Ale kolik jich zůstává nepřiznaných mezi umělci a vědci a jen jejich skvělá díla, vytvořená v krátkém čase, naznačují pravý zdroj nápadů a energie. Edison, Verne, Dumas a všichni ti malíři a skladatelé...

JOHANKA (12) *Medvěd! (O dva roky později)*

Zprvu jsme zvěst o té obrovské šelmě nebrali vážně, ale neklid se šířil a pár menších dětí poplakávalo. Já už se učit nemusela, chodila jsem do školy vypomáhat. Přisedla jsem k nim, abych je utišila.

Pan učitel nechápal, co se děje, ale raději ukončil vyučování zvoncem dříve než obvykle. Všichni jsme hned vyběhli k řece.

Na louce pod Místeckým mostem tábořil podsaditý štětinatý chlapík, Všechny své věci měl pod plachetkou na vozíku menším než k potahu. Na břehu, předními tlapy ve vodě, postával na čtyřech medvěd. Když dopil, vztyčil se na zadní a pokročil naším směrem. Byl obrovský.

Statečnější chlapci ustupovali, menší děti utíkaly, jen já zůstala na místě. V tom období vzdoru mi nezáleželo na ničem, ani na sobě.

Udivený medvěďár vstoupil mezi nás, nasadil šelmě náhubek a k obojku připnul řetízek. I na to už byly tenkrát předpisy.

Cítila jsem nelibost té holky. Medvědice? Jak jsem to poznala?

Majitel atrakce se mi teatrálně uklonil. „Rozhlašuj po městě, že když přinesou cokoli k snědku, nikoho nesežere.“

Lidé nás začínali obklopovat. „Zuby!“ křikl.

Cvičené zvíře rozevřelo strašlivou tlamu a kruh se znovu rozšířil.

„Každou celou hodinu,“ oslovil přítomné a ukázal na kostelní věž na kopci nad řekou, „začne velká podívaná. Po pěti krejcarech.“

A já tenkrát za ‚podívanou‘ dostávala od chlapců jen po jednom!

„Můžeš si medvědičku pohladit, neboj,“ povzbudil mě.

Opatrně jsem k ní vztáhla ruku. Víím, že rozlíceným býkům a zlým psům se nemá hledět do očí. Já se s ní pohledem sblížovala.

„Hodná, hodná,“ šeptala jsem mírně.

Pokročila ke mně a zvedla tlapu nad hlavu. Dav strnul. Zblízka jsem rozeznala zpilované drápy, ale sílu úderu bych asi nepřezila.

Položila mi tlapu na rameno. Koutkem oka jsem sledovala medvěďáře.

Utíkal! Ne, jen k vozíku. Vytáhl harmoniku a spustil jednoduchou melodii, takovou pomalou polku. Ucítila jsem na sobě i druhou tlapu.

Přítáhla si mě, začala se pohupovat, šlapat na místě a pomalu se otáčet. Nesměle jsem se přidala.

Když jsme s kamarádkami zkoušely taneční kroky, já většinou vedla. Teď vedla ona mě, dozadu asi neuměla.

Obtančily jsme několikrát vůz s nápisem *Kuba a Hrizzly*.

Poslední kolo předvedla medvědice se mnou zvednutou do vzduchu.

Kuba si nás přitáhl řetízkem. Nejdřív mě nechtěla pustit, ale když ucítila příchod s krmením, povolila držení.

Nějak jsem domyslela, co dál. Vzala jsem z vozíku plechový talířek, nasadila dětský úsměv a vybírala krejcary, zatímco Hrizzla chroupala kosti a medvěďář vyhrával mládeži k tanci a poslechu oblíbené lidové písně. Odpoledne se vydařilo, radost i živobyті.

Byl to, zatím, můj nejlepší den.

Když jsem se za vrátila domů, prateta Resi už o mně slyšela. Vyběhla ze dveří, ujistila se, že jsem celá a naplácala mi sama.

„Ke komediantům ses dala? S medvědem hopsala? Nejdřív tvoje máma s hulány a teď ty! Proč mě Bůh tak trestá! Nikdo si tě nevezme.“

To mě nenapadlo. „Celou zblešenou,“ dodala a nalávala vodu z kamnovce do lavoru. „Dělej! Musíš se vykoupat,“ pobízela mě.

Najednou se mi nechtělo před ní svlékat jako jindy. Vyběhla jsem ze vrátek a zamířila ještě na chvíli k řece. Na starém místě zbyla už jen udusaná tráva. Kuba se posunul o kus dál pod most, kdyby snad v noci přšelo. Zrovna rozdělával ohníček.

Každý den nocovat jinde, to by se mi líbilo.

Když teta odešla na večerní mši, svázala jsem pár svých věcí do uzlíku, vzala půl bochníku chleba, zabalila hrudku másla do listů lopuchu a vše ukryla na ráno v dřevníku.

V noci jsem snila o dalekých krajích, plápolajících ohních a měkkých objetích. Za úsvitu jsem tiše vstala a zvažovala, čím ještě přispět.

V kůlně jsem našla klouzavé papírové pytlíky na drané perí a hřeben, kterým se vyčesávaly z boků ovcí a koz přichycené bodláky.

Městečko ještě spalo a medvěďář, čpící pálenkou, pod omšelou houní také. Zastrčila jsem uzlík se svými věcmi odhodlaně pod plachtu.

Hrizzla neměla náhubek, jen obojek s uchyceným řetízkem. Chvíli jsem k ní šeptala. Sama jsem se nebála, ale co kdyby utekla a vystrašila lidi jako Vašek v té krásné opeře.

Pozorovala mě důvěřivě. V nejhorším před ní poběžím a budu křičet: „Spaste duši, medvěď se utřhl!“

Byla desetkrát silnější než já, ale nechala se dovést k vodě a pak se vrátila a tlapou zatřásla spáčem.

Zatímco se Kuba dlouze probíral, sáhla jsem po hřebenu. Takovou rozkoš ještě nezažila a já cpala vyčesané chlupy do papírových pytlíků.

„Ty jsi ta ze včerejška, no dobře, ale co je tohle?“ kopl do mého díla.

„Sám jste měl ten nápad. V noci, když vás přitáhli z hospody.“

„Si nepamatuju.“

„Budeme vyčesávat medvědí chlupy a prodávat je proti kunám.“

„To, že jsem říkal?“

„Do kurníků, po deseti krejcarech.“ ... Kde se to ve mně bere.

Počítal balíčky. „Dobrý nápad, musím pít častěji.“

Zatímco se oplachoval v řece, kráčel k nám od mostu policajt s peřím na klobouku. „Máte povolení?“

„Za chvíli budeme pryč,“ ukláněl se mu medvěďář.

„A co včera? Tady je zákaz táboření. Musíte se mnou na radnici.“

„Přece tam nemůžu s tím zvířetem.“

„Dcerka vám tu potvoru zatím pohlídá.“

Že nejsem dcerka, a co tu se mnou dělá, se Kuba raději nepokoušel vysvětlit. Povzdechl a připevnil řetěz k oji vozíku. „Brzy se vrátím.“

Hrizzla vykročila za ním, ale když ucítila úvaz, zůstala se mnou.

Vytáhla jsem chléb a odlamovala jí kousky. První setkání s policií mě znejistilo. A ten Kuba? I kdybych ho vykoupala a ostříhala, je opilec. Ne, počkám, ještě není pro mě ten pravý.

Rozloučila jsem se s uvázanou medvědičkou a rozhodla se vrátit, než přijde teta z ranní mše. Po několika krocích jsem zaslechla za sebou vrzání vozíku. Přidala jsem do kroku, ale to můj doprovod neodradilo.

Než jsem se nadála, stanuly jsme na nájezdu k mostu. Doleva Příbor, policajt a šatlava, doprava Místek, cestou plnou povozů. Představila jsem si splašené koně a rychle zamířila přes hlavní silnici na druhou stranu, polní cestou podél Lubiny ke Klokočovu.

Domů? Nic lepšího mě v té chvíli nenapadlo.

Za námi už táhl průvod pokřikujících dětí.

... A co koza? Snad je ještě zavřená v chlívkou. A teta? Snad se zdrží před kostelem se zbožnými sousedkami.

Čtyřkolák stěží projel brankou. Odpojila jsem zvíře a zatlačila vozík do dřevníku. Za plotem pokřikovaly děti: „Tanec, tanec!“

Jediný úkryt byl v kuchyni. Následovala mě, stěží se protáhla dveřmi a vyplnila půl místnosti. Nebyla zvyklá být uvnitř a mručela. „Lehni!“ Dětem za plotem jsem řekla, že šelma právě vyběhla zadním vchodem a chystá se lovit snídani. Rozutekly se domů, a byl od nich pokoj.

Co mohu nezvané návštěvě nabídnout? Nahlédla jsem do špajzu. Zavařeniny, slanina, kyselé mléko, povidla, vajíčka, zelí, křížaly... Najedená bude krotší. Plnila jsem všechno do umyvadla na podlaze. Naše zásoby na zimu a pro případ války rychle mizely. Jak to všechno dokáže stláskat? Konečně padla na bok a usnula. Opustila jsem tu spoušť a spěchala k mostu pro Kubu, který tam už zoufale sháněl všechn svůj majetek. Utíkali jsme cestou zpátky, ale nedoběhli včas.

Teta Resi se vracela z ranní mše očištěná zpovědí a povznesená svatým přijímáním. Neobvyklé ticho a vyprázdněné ulice působily slavnostně. ... Jakže! Nezaopatřená koza mečí ve chlívků a Johanka ještě pospává! Rozrazila dveře a na krok před ní se hrozivě vztyčila přečpaná Hrizzla.

U obou v té chvíli došlo k nejhoršímu.

MARTA (snoubenka Sigmunda, 24) *Hamburk, ve stejné době*

Už čtvrtým rokem čekám, doufám a trnu. Všechno jsem vsadila na něj. Je hezký, líbí se mi. Štíhlý, tmavovlasý a tak duchaplný. Když se občas setkáme, pořád mi něco vysvětluje a já obdivně přitakávám.

Píše o slibném vývoji a nadějně budoucnosti. Obyčejný život, na který si ještě nedokáže vydělat, mu nestačí.

Poštu přebírám osobně, dychtivě i zahanbeně. Listonoš obřadně salutuje a neříká nic, ale když po neděli přináší hned tři dopisy se stejnou pečeti, nemůže nevidět mé rozpaky. Romantika je prostým lidem ku posměchu. Sigi se na mě upíná a tolik se snaží. Mám od něj přes tisíc dopisů, jen za ty známky by byl poštovní kůň. Odpovídám jak se sluší, jednou denně, rozumně a umírněně. Matka už asi lituje své tvrdosti. Takovou vytrvalost by od fešáka z Vídně nečekala. A jestli mu teď vyjde ta docentura...

FREUD *Vzpomínka na hledání nájmu (Ve dvaceti devíti...)*

Vlastně jsem měl štěstí dvakrát. Pár let po tom strašlivém požáru dal otřesený císař vystavět na troskách operního divadla blok domů s byty. Vynosy měly připadnout pozůstalým obětí, ale z pověrčivosti se tam zprvu nikomu nechtělo a museli snížit činže.

Nevěřím na pověry. Byt v novém domě byl prostorný a dobře vybavený a v přízemí byl k mání vhodný prostor pro čekárnu a ordinaci.

V sebeanalýze bych měl být upřímný!

S tím věnem to nebylo jednoduché. Vyčíslená hodnota sice souhlasila, ale byla v cenných papírech a směnkách, splatných až za několik let. K otevření praxe a životu na slušné úrovni jsme potřebovali hotovost. Musel jsem vyjednávat!

Jak se přitom cítila má snoubenka, jsem tehdy neuvážil.

MARTA (24) *Hamburk, ohrožení svatby (Ve stejné době).*

Vyprovodila jsem Sigmunda na Hauptbahnhof k rychlíku do Vídně, jako pokaždé, když si našetřil nebo vypůjčil dost peněz, aby mohl přijet na krátkou návštěvu. Tentokrát jsme se ani neobjali na rozloučenou. S vypětím vůle jsem udržovala dekorum a z peronu mu ještě zamávala. Až když zmizela v dáli červená světla luceren na posledním poštovním vagonu, jsem se rozplakala. Roky na něj věrně čekám a ostatní nabídky odmítám. Jak jen mohl!

Pravda, větší část věna, z dědictví po mém strýci, měl spravovat můj starší bratr Eli, a hotovost, jistě jen dočasně, chyběla.

Sigmund ho obvinil ze zpronevěry a v rozčilení nazval darebákem. Jako by z konfliktů čerpal životní energii!

Stává se to přece i v nejlepších rodinách. Bratr se zapletl s nějakou špatnou ženskou a ta ho vydírala. Nejspíš s ní něco měl, ale o příspěvek na dítě prý žádala i jiné. Čestně se vyplatil, a když neměl dost ze svého, půjčil si ze svěřených peněz, a styděl se mi o tom říci.

Můj bratr a můj snoubenec jsou teď ve zlém! Ale snad se to urovná. Eli si bude brát Sigmundovu sestru Annu, která má jen základní výbavu a věno skoro žádné, z čisté lásky. Budeme příbuzní nadvakrát.

FREUD *Vzpomínka na upřené věno. (Ve dvaceti devíti...)*

O Aničku, která přišla na svět, když mi bylo dva a půl roku, jsem nikdy nestál. Než se narodila, byl jsem v centru pozornosti, a najednou na mě máti neměla čas.

I Magda odbíhala k tomu mrněti a naše hrátky jí přestaly zajímat.

Teď si má sestřička bere bratra mé snoubenky, který mi dluží stovky zlatých! Z ryzí lásky a bez věna? Nejlepším věnem nevěsty jsou přece její ctnosti. S dítětem na cestě? Další doklad Eliho nezodpovědnosti!

Už deset let je k mání bariéra, z gutaperči, pro nedočkavce, kteří neudrží své nízké pudy na uzdě. Proč plodí necivilizované národy tolik hladových krků? Z lásky k dětem, nebo z nedostatku sebekázně?

Anna a Eli si padli a pokračování těch nepovedenců je už na cestě.

A já, že vyhledávám stále nová nepřátelství?

Ženy, které si opakovaným vyvoláváním konfliktů navyšují úroveň adrenalinu, aby obstály ‚v tom mužském světě‘, místo aby si vytvořily svůj vlastní svět, třeba umění nebo mravních hodnot, přece sám léčím!

Útlocitná Marta oželela ztrátu peněz, které patřily mně, a ještě hájila velkorysě vyrovnání bratra defraudanta s tou děvkou.

Kdyby nebylo Míny, která dokázala přesvědčit lakomou matku, aby nám půjčila do začátků pár set ze svých úspor, ten předsvatební rozkol by nás odcizil navždy, a já bych raději všechno zrušil. Z principu.

MÍNA (20) *V době sporu o věno*

Jsem o čtyři roky mladší než sestra, ale tajně zasnoubená ještě před ní.

Sigmunda jsme poznaly na návštěvě u jeho sester. Paní Freudová měla společenské ambice a zvala lepší rodiny na kávu s likérem, křehké kremrole a čokoládové dorty. Nemluvalo se u nich jidiš, ale spisovnou němčinou. Po chvíli tam zašel i jeho přítel Ignác.

Urostlí a inteligentní mládenci nám oběma imponovali, naneštěstí byli zatím bez příjmu.

Marta se od počátku zaměřila na Sigmunda a snaživě přizvukovala jeho duchaplnostem. Mně se líbili svým způsobem oba.

V Sigmundovi jsem cítila, víc než moje spořádanější sestra, i tu skrytou vášň. Ignác byl zase mimořádně solidní.

Snila jsem o nich i v pradávném uspořádání polyandrie.

Na rozdíl od trpělivější sestry mně má nezkušenost začínala vadit. Chtěla jsem žít naplno a byla nedočkavá i zvědavá. Nezáleželo na tom, kdo z těch dvou bude první. Ignác byl po ruce dřív. Pojal mě s mojí nenápadnou pomocí udiveně po setmění, na ještě sluncem vyhřáté lavičce v odlehлém koutě Prátru. Cítila jsem radost i úlevu a hned jsme se zasnoubili. Sigmund mi tou dobou posílal místo žhavých polibků dlouhé dopisy s romantickými náznaky.

Žádal o rady ‚jak získat přízeň mé sestry‘, a současně mi odkrýval ve vši hloubce své nitro. Stačilo kývnout a sestra nesestra, byl by můj.

Ignácovi, který studoval hladovou filosofii ani Sigmudovi, který byl ještě na medicíně, naše matka nepřála, a nepatřičně zamilované dcery odvezla z pulzující metropole do nudného přístavu, daleko na severu.

Vídeň, Praha, Drážďany, Hamburk, tam a zpátky za osm zlatek nejnižší třídou a další výlohy. Nemohli za námi jezdit často.

Po dvou letech občasných Ignácových návštěv v Hamburku a mých několika neuspokojivých jiných vztahů získal můj snoubenec doktorát orientalistiky a nabídku prestižního postu, ale až v anglickém Oxfordu.

Co hůř, po několika měsících, z ničeho nic, zrušil rekomandem naše zasnoubení. Nejdřív jsem se lekla, že zjistil, čím si vyplňuji čas, když sejde z očí. Potom mě napadlo, že ho okouzila nějaká vzdělaná dcera z oxfordské profesorské rodiny.

Skutečnost byla mnohem horší. Rezignoval ze zdravotních důvodů. Už při našem posledním setkání pokašlával a kapesník přede mnou schovával. ‚Jen nachlazení,‘ říkal.

Obtočila jsem mu kolem krku svůj vlněný šál. Přivoněl k němu a pohlédl na mě, jako by si chtěl mou podobu vtisknout do paměti.

Tuberkulóza, horší než mor, který se kvapně nasýtí mnoha obětmi, ale pak na staletí zmizí, decimuje bez ustání muže i ženy, mladé i staré, bohaté i chudé. Neúprosná loterie osudu.

Ignác mě odmítal vidět. Sigmund, už jako zaučený lékař, za ním zajel do lázní a vrátil se zdrcen. ‚Beznadějný případ.‘

Byla jsem zproštěna závazku, ale Sigi plánoval život s mou sestrou.

Věděla jsem, že nikoho na úrovni těch dvou už nepotkám.

Abych nemusela přežívat v Hamburku pod dohledem staropanenských tet, přijala jsem místo společnice zámožné dámy, která velkou část roku pobývala ve Vídni. Postarší šlechtična o konverzaci nestála. Zařizovala jsem jí vše potřebné a vodila ji do divadel, kasin a lepší společnosti.

FREUD *Vzpomínka na náročný rok (Ve dvaceti devíti...)*

Na naléhání Míny jsem navštívil ve vodovzdušných lázních jejího snoubence, vlastně to už ji zprostil závazku. Rozeznal jsem Ignácův stav jako terminální stav a po několika měsících skutečně došlo parte. Věděl, co se s ním děje, a přijal svůj uděl statečně.

V témže roce mnoha změn jsem ztratil i dalšího přítele a mentora.

Nathan Weiss, skvělý lékař a ušlechtilý člověk, se oběsil v koupelně krátce po návratu ze svatební cesty.

Nezanechal žádný dopis a po Vídni kolovala tři možná vysvětlení:

Neobstál v loži manželském, dozvěděl se o nevěrách své družky, nebo pochopil, že ani sňatek nezmění skrytou preferenci stejného pohlaví.

Skutečnost byla prostší. Setkal jsem se s jeho snoubenkou jen jednou, stačila chvílka. Taktně jsem mu potom doporučoval přinejmenším odklad, ale marně. To už se zadlužil a té pohledné ženě koupil dům.

Její nezáměr stupňoval jeho posedlost. Nebyla nevěrná. Nestála o ničí blízkost, číšel z ní chlad.

Všichni se v hierarchii vztahů zařazujeme podle těch, kteří nás přijmou nebo odmítnou, i podle těch, které sami přijmeme nebo odmítneme.

Škoda dobrého muže. Kdyby včas prohlédl, byl by o to moudřejší.

Většina psychických problémů souvisí s bludy a posedlostmi a nad ženskou iracionalitou nemůže zvítězit mužská logika.

JOHANKA (13) *Příbor, část Klokočov (Ve stejné době)*

Tetě ubývají síly. Občas ještě vstane a odvrávorá na dvorek. Já zatím natrásám a uhlazuji odřený slavník, na kterém už nejspíš brzy vypustí duši. Víím, co je uvnitř. Totiž víím, že uvnitř něco je.

A ten plochý balíček, zašitý zespoda režnou nití, že je pro mě.

Někdy přicházejí sousedky, tři čtyři najednou, jako by se samy bály. Dovnitř se všechny nevejdou, pokřikují na tetu od zápraží. Zvedají oči k nebi, a venku počítají dny a probírají své nároky. Nemohou se dočkat, aby si to málo, co po ní zbude, rozebraly mezi sebou.

Teta Resi... Teta mé matky, vlastně moje prateta. Přisedám k ní na postel a ptám se na staré časy, to má nejraději.

Ve třinácti, už nejsem dítě. Na rozdíl od ostatních, kteří umí počítat krejcary jen do deseti, hodně čtu a pozorně naslouchám. Školu jsem měla ráda, ale v nejlepším skončila. Přes den porůznu vypomáhám, jako většina holek v mém věku, než se s trochou štěstí vdají do dřevěnic rozhozených po stráních, k dětem a ke zvířatům. Čím chudší chalupa, tím výše do kopce.

Chodila jsem s tetou uklízet a přitom přebírala manýry lepších lidí. Teď už chodím místo ní. Dostávám najíst a tu a tam i nějaký penízek. Mluvím stejně dobře německy jako po našem a nemíchám slovíčka.

Vím, proč se lidé ode mě odvracejí. Do očí to neřeknou, ale mezi sebou se pošťuchují a ukazují mezi prsty nemravnou šterbinku.

Máma byla hodná, a když nás občas navštívila, dlouze mě objímala a plakala. Nade mnou?

Že nejsem tak hezká jako ona?

Nebo nad životem, který nechtěla, ale nemohla jinak?

Nad námi oběma?

Většinou nezůstávala přes noc. Jednou přijela celou cestu od vlaku nájemní bryčkou, v klobouku z barevného peří, to bylo pozdvižení!

Přivezla mi rukavice na každý prst zvlášť, které sama nosila, ale prý už vyšly z módy. Objely jsme třikrát náměstí a já mávala všem rukavičkou podšitou bílou kožesinou.

Pak poručila kočímu zajet k místeckému mostu a on jí říkal milostpaní. Tam kázala zastavit a zaplatila, že se nám zachtělo procházky.

Když odjel, pokračovaly jsme po svých, abychom zbytečně neutrácely.

Máma šla pomalu, do kopce nemohla; musela odpočívat, ale nahoře, kde byl výhled na všechny strany, ožila a dala mi slavnostně dvě velké stříbrné mince. Byl na nich císař, kterému jsem ve škole četla myšlenky z obrazu nad stupínkem, zatímco ostatní opakovali, co jsem dávno znala.

„Dobře si je uschovej a nikomu ani muk. Vždycky může být hůř.“

To jsem ji viděla naposledy, mámu milenou.

„Kdyby Magda tak nepila...“ říkali sousedé.

„Olomouc, posádka, děvky a chlast...“

Tenkrát jsem tomu odmítala rozumět.

„Sirotečku nebohej!“ objala mě prateta, když s podzimem došla zvěst o matčině skonu a pár týdnů jsem nesměla chodit s ostatními dětmi ven.

Čerň ze sazí, kterou jsme si obarvily šaty, špinila, ale po několika praních zase vybledla. I máma už vybledá.

Zůstává po ní jen vzpomínka na vůni fialek uprostřed zimy.

Po půlroce mě za ranního šera probudilo nezvyklé ticho. Ze strnulosti a chladu těla vedle mě bylo zřejmé, co nastalo. Přemohla jsem nutkání utéct, zapálila svíčku a zatlačila pratetě oči.

Pak jsem vklouzla do svých jediných slušných šatů a chtěla běžet na faru, ale bylo ještě brzy, teprve začínali kokrhát kohouti. Poklekla jsem před postelí, nataženou rukou nahmátla skřýš ve slavníku a trhla švy. V ploché krabici od cigár se složenou zprávou *Johance od mámy* byl ještě hedvábný šátek a perleťový knoflík pro štěstí.

MAGDA (45) *Dopis Johance od matky, někdejší chůvy Sigiho*

Dítě mé nejmilejší!

Dopis ten nepíšu sama, neb se mi třese ruka a moc kašlu. Poznáš ale matku svou jedinou po vzpomínce na kopec Hůrku, kde jsem ti tam dala rukavičky jemné a dvě stříbrné dvouzlatky, ale ponaučení hlavně.

Tetu dobrotivou jsem žádala vděčně, až budeš velká neb uzná za vhod, aby ti tuto zprávu předala, až dostaneš rozum, ale nebude ještě pozdě se vyvarovat, čemu se řádné dívce nesluší, i když je chudá.

Abys neskončila špatně jako já, vojákům nedopřej sluchu, aniž oficírům a zvláště ne hulánům. Hledej sobě muže mírného a usedlého, rolníka či řemeslníka, ale raděj ne odsud, zde zvlčili jsou a slov svých nedrží.

Ve Vídni mnoho našich je, tam berou mladice do služby a mají lepší živobytí. Ty dobře mluvíš po obojím, ale nevypadáš nic moc, a tak je to líp, aby si páni nezačínali.

Až přijde čas, teta tě vypraví a poví, kam jít z bahnhofu, až dojedeš.

Na adrese zde níže napsané řekni, že jsi z Moravy, a popros, ať tě pošlou po hodných známých, kde potřebujou výpomoc. Jen nezmiňuj, že jsi od Freibergu, a nemluv o nikom, hlavně ne o mně a o tetě!

Řikej třeba, že jsi z Prerau, tam je hodně lidí, a nic nevíš, ale jsi poctivá a práci zastaneš. Sirotek budeš popravdě, mě už moc času nezbyvá.

Tvá milující matka Magda Kabat

JOHANKA (14) *Příliš mladá*

Když jsem se vrátila uplakaná ze skromného pohřbu, dveře do domku a do dřevníku byly dokořán, a všechno, co mělo nějakou cenu, zmizelo. I slepice a králíci, jen koza zůstala asi, že ji nemohli chytit. Teta také všem chytře namluvila, že je stará a tuhá, nedojí a jen darmo žere, ale trochu mléka ještě měla.

Zatopila jsem a prochládlé zvíře vzala dovnitř, abych měla v ten smutný den živou společnost.

Kozy jsou chytré. Všude hledala, i pod rozvrzanou postelí, která byla příliš těžká odnést, a marně sháněla svou paní.

„Teď už tu budu jen mi dvě.“

Nazítí se u nás zastavila kuchařka z fary, že mám přijít na děkanát.

Oblékla jsem se do nejlepšího, obula si pratetiny botky, do kterých jsem už dorůstala, a zaklepala na vysoké dveře.

Pan farář byl přívětivý a ukázal mi nějaké zápisy. Potom vysvětloval, dlouze a trpělivě, jako bych byla hloupoučká, co a jak.

Domek odkázala zbožná teta farnosti, prý i za Boží pomoc pro mě. Bude prodán a peníze půjdou na opravy kostela a různé výdaje.

Mám se poptat v přádelně u Flussů, jestli by mě vzali. Svobodná děvčata i ubytují, jen jim půl zlatky týdně uberou.

... A kozu taky? napadlo mě, ale věděla jsem, kdy mlčet.

„Ukaž se někdy na mši a zajdi ke zpovědi, už nejsi žádné nevinátko,“ pohládl mě pan farář zkoumavě od ramen dolů.

„Velebný pane,“ sklopila jsem cudně oči. „Mohu vám umýt okna, uklidit, vybělit, vyplejt, posbírat ovoce, cokoli...“ sepnula jsem ruce.

Zaváhal. „Dobře. Než se všechno vyřídí, můžeš v domku zůstat. Přijď po neděli, řeknu hospodyni.“

Před vchodem se zatím shromáždila kostelní družina a sousedky chtěly vědět, co si teď počnu. „Půjdu domů,“ nerozváděla jsem podmínky.

Zahučely zklamáním. Některé tvrdily, že jim prateta slíbila různé věci. Řekla jsem popravdě, že si je už odnesly ty rychlejší.

K večeru za mnou zašlo pár kamarádek. Po vychození školy většinou někde sloužily nebo pečovaly o mladší sourozence a těšily se až za pár let skončí pod čepcem a povedou vlastní domácnost.

To už budu pryč. Máma mi vyprávěla o Vídni a o Prešpurku, kde nějaký čas žila. Věřila, že mě tam jednou vezme. Když jsem za ní byla v Olomouci naposledy, bourali hlavní bránu do pevnosti a chystali se strhnout hradby a zastavět novými domy ‚koliště‘, nezbytný prázdný prostor před střílnami. To už jí ubývaly síly.

Chtěla pro mě lepší život, než měla sama. Pořád si to připomínám.

V neděli jsem zašla do kostela a během mše přemítala o různých jiných věcech, hlavně, co řeknu při zpovědi. Desatero neporušuji, ale nemohla jsem tam jít s prázdnou. Z čeho se vyznávají sousedky?

Ze lží, pomluv a drobných krádeží?

„Možná jsem spáchala smilstvo...“ spustila jsem nejistým hlasem.

„Dítě! Víš ty vůbec, o čem mluvíš!“

„Když se svleču a meu v sedacím lavoru a tak.“

„Čistota ještě není hřích. Cítíš při tom pokušení? Dělá ti to radost?“

„Mně se to líbí.“

„Tak to je špatně.“

„Přitom se rozechvívám.“

„Kterou rukou?“

„Touhle, levou. Pravou přilévám horkou vodu.“

„Levá je od d'ábla.“

„Ke konci se mi zjevují nazi andělé.“ Přes vyřezávanou mřížku jsem slyšela jeho zrychlený dech.

„Tak já to zkusím tou druhou.“

„Při koupeli se budeš modlit oběma rukama k Panně Marii, aby ti dala sílu odolat! A hlavně, přijď zase brzy.“

Poděkovala jsem Nejsvětější Panně za střechu nad hlavou, dokud mi bude hříšná představitost sloužit, pokřižovala se a zamířila ‚domů‘. Musím nasušit Líze seno na zimu. Jsme spolu, co pamatují.

FREUD *Vzpomínka na Olomouc (Ve třiceti, ve stejnou dobu...)*

V sedmdesátých letech byla branná povinnost zkrácená ze sedmi na pouhé tři roky. Pravda, mnozí ‚potřební‘ nebo různě důležití odvedenci si už dříve zařizovali výjimky a odcházeli po krátkém výcviku.

Absolventi vyšších škol většinou rukovali jako jednoroční dobrovolníci a později se už jen účastnili manévřů.

To byl i můj případ. Ve dvaceti rok ve vojenské nemocnici, teď ve třiceti měsíční cvičení, a dost.

Olomouc, rozpustilé posádkové město mužů bez žen, s vyšší měrou dočasných stejnopohlavních styků z nouze spíše než ze založení.

Poprvé jsem tam v šestnácti úpěnlivě hledal svoji chůvu.

Podruhé jsem byl do Olomouce povolán, už jako lékař v záloze, jen pár týdnů před svatbou.

Dopoledne si doktoři losovali různá zranění, třeba průstřel stehna nebo utrženou paži, a probírali, co s tím. Více škod než všichni nepřítelé dohromady přitom způsobují, úplavice, cholera a venerické choroby.

Odpoledne jsme s kolegy vysedávali v předzahrádce Café Hirsch, vedle opery, podniku na vídeňské úrovni, s výběrem čerstvých žurnálů.

Součástí radnice na Horním rynku je barokní orloj s mnoha ciferníky a figurkami na točnách. Pod ním, vždy před celou hodinou, postávali a zírali prostoduší vesničané na cestě z trhů.

Mě více zajímaly postranní desky s alegoriemi Aritmetiky, Astronomie, Mechaniky, Muziky, Dialektiky, Geometrie, Gramatiky a Píle, která vše násobí. Obrovský oltář času se dvěma křídly moudrosti.

Večer zamířili doktoři bez dohledu manželek pro osvěžující změnu do lepších bordelů a já usedl ke psaní dopisů. Už jen pár týdnů...

Nejmilejší Marto!

Drahá nevěsto, láska jediná. Jsem tu jako na trní a počítám dny do svého návratu a začátku našeho společného života...

Nejmilejší Míno!

Jsem tu jako na trní a počítám dny do svého návratu a našeho příštího setkání. Byt v Maria-Theresien-Strasse je nedaleko od centra a má více pokoju, než sami potřebujeme. Kdykoli Tě rádi uvítáme...

V září 1886, jen pár dní po návratu z měsíčního cvičení nadešel po dlouhém čekání konečně den naší svatby.

Po obřadu jsme s Martou odjeli do našeho bytu. Po pěti letech konečně domov! O svatební cestu jsme nestáli, jen sami o sebe.

V prvních letech jsem Martu asi trochu zanedbával, ale měl jsem dost vlastních starostí. Ne práce, naopak. Ordinace zela prázdnotou.

Z věna a svatebních darů v hotovosti nám naštěstí zbývalo ještě dost. Splatil jsem své četné dluhy, kromě těch odpuštěných a zapomenutých, ale nezájem veřejnosti o neurologické konzultace mě deptal.

Tři měsíce po našem sňatku, když jsem na tom byl psychicky nejhůř, mi Marta rozpačitě ohlásila ‚radostnou‘ událost.

Nevím, jak se to mohlo stát. Děti jsou někdy vytoužené, někdy nechtěné a někdy neočekávané, ale přesto přijímané s láskou. Budiž.

Kokain, ten zázračný zdroj bezstarostnosti a životní energie, kterým jsem Martu už za svobodna uvolňoval, užívá v rozumné míře dodnes. O milostné průniky ale nikdy příliš nestála a teď se před milováním i po něm modlí Amidah. V průběhu těhotenství se měnila před očima. Chvilími byla netečná, chvílemi podrážděná, plakala a zavírala se ve svém pokoji. O hormonech jsem věděl teoreticky všechno.

Teď jsem pocítil na vlastní kůži jejich ničivý vliv na soužití.

Když byla v sedmém měsíci, bezmála mě vyhnala z vlastního bytu, jen protože jsem jí nabízel úlevu hypnózou.

Odjel jsem s její sestrou na pár dní ke Königsee, aby si mohla o samotě odpočinout. Byl to můj první výlet s bystrou Mínou, jen ve dvou, pro oba velmi příjemný a podnětný. Samozřejmě ještě ve vši slušnosti.

Navenek jsem chtěl rozpolcené manželce dopřát klid. S odstupem času ve svém jednání shledávám i vzdor.

Odmítala mě. Snad z momentální nechuti, snad se styděla za změny svého těla, ale právě ty mě tenkrát vzrušovaly. Nevím.

S Magdou bylo dotýkání tak přirozené. Svůj dětský vztah k ní vidím jako erotický, ale i majetnický. Nebyla to láska.

Kdybychom o lásce neslyšeli a nečetli, sotva kdo by ji hledal a prožil.

Ještě se vrátím ke kokainu, jehož účinky mě zprvu nadchly, ale později zjištěná možnost adikce málem připravila o reputaci.

I když, na rozdíl od morfia, ta závislost není fyzická, spíše psychická. Ne únik z mizérie, ale naléhavá touha po opětovném povznesení.

Hrozivé jsou ovšem snahy generálů proměnit celé divize lhostejných branců v neúnavné a odvážné bojovníky přísadou kokainu do rumu. Bezstarostnost, přebytek energie, malá potřeba spánku, lehká smrt.

Bordeaux vylepšené výtažkem z koky, nabízené jako ‚Mariani víno‘, bylo ještě nedávno k dostání na každém rohu. Sám jsem ten lahodně přislazený nápoj nabízel svým pacientům, aby se uvolnili a více otevřeli.

Sám jsem po patnácti letech užívání povzbudivých účinků kokainu, ukončil. Neobával jsem se závislosti, ale shledal jsem u sebe přibývající razanci při psychoanalýze, kde je na místě trpělivost a mírnost.

Marta pochopila, že procházím nesnadným obdobím a podpořila mě. Sama také zkoušela přestat, ale postrádala potřebnou rozhodnost a jen si snižovala dávky a prodlužovala intervaly.

Moje manželka je obdivuhodná žena a snaží se žít správně i kvůli dětem. Mateřství ale často oslabuje libido.

Tady příroda chybila.

Bezpečně ukrytá dóza bílých krystalků je mým prostředkem poslední instance. Kdybych měl namále a před sebou jen pár měsíců života, ne proti bolesti, ale ke zintenzivnění zbývajících dnů, bych začal znovu. A pořídil bych si hravě štěně.

FREUD *Úvaha o našich rozdílnostech (Po třicítce...)*

Jinakostí obyčejů a tradic se Židé od nepaměti zviditelňovali a urputnou snaživostí, ještě více než samotnou vírou, odlišovali od okolí.

Nebyli jako některá etnika ‚horší‘ než hostitelské národy. Naopak. Když středověká omezení pomínula, byli úspěšnější, čímž vzbuzovali jen další nevraživost.

Měli znalosti a kontakty a nelenili. Ječmen z polí, na nichž dělali drobní rolníci půl roku, usmlouvali po dvaceti krejcarech za korec a za týden prodali vagon po třiceti ... Že by to bylo tím?

Nejsem Žid vírou, jen původem. Jako psycholog chápu, proč vznikají náboženství, i jak jsou rozvíjena a řízena. Obvykle lákají tajuplností zázraků a příslibem posmrtného života.

My na věčný život nevěříme. Pokračujeme jen v majetku a dětech.

Už Josef II. si uvědomoval význam podnikání, do něhož se zpočátku pouštělo jen nemnoho správců panství nebo schopnějších řemeslníků. Jakmile otevřel tuto možnost i našim lidem, skončil středověk.

Museli ovšem přijmout německá jména z doporučeného seznamu.

Největší zájem byl o příjmení vyjadřující sílu, -berg a -stein, nebo ta s předponou něčeho vzácného. Silber, gold... V běžném oblečení nás dnes rozeznávají ponejvíce podle těch vylepšených jmen. My se poznáme hned.

JOHANKA (14) *Dospívání*

Chtěla bych být o pár let starší. Ne, abych se rychle vdala, ale aby mě nesebrali policajti, kdybych se vydala s kozou do světa, že jsem ještě dítě, a nevrátili mě šupem do domovské obce.

Nejdřív jsem uklízela za pár krejcarů, kde potřebovali, a ve zbylém čase četla noviny odložené na balení a na podpal.

Poslední dobou sloužím už jen v domě ‚u doktorů‘ na náměstí. Tam si mě oblíbili, protože jsem učenlivá a zastanu každou práci.

Pomáhám v bytě a teď i dole v ordinaci a nejen s úklidem. Běhám za nemocnými se vzkazy a medicínami. Poznám, kdo je na tom opravdu špatně, a kdo přehání.

Paní říká ‚hlavně když platí‘, ale pan doktor mi sám od sebe přidal, že mu šetřím čas. Také mi vybírá a půjčuje knížky, další pokaždé, když vrátím přečtenou a to je skoro každý den.

V sobotu k večeru ohřívám na plotně hrnce s vodou a celá rodina se koupe ve vaně vydlabané z jednoho kmene. Pro milostpaní se vykládá starou cejchou, aby si nezarazila dole tříska. Přilévám opatrně horkou vodu, splachuju jí vlasy a drhnu žínkou záda, kam už si nedosáhne.

Potom přichází na řadu pan doktor, toho mydlí manželka, pak dcera, ta se mydlí sama, a nakonec dva malí chlapi společně.

Z jedné vody načisto.

FREUD *Vzpomínka na první dceru (To mi bylo 31...)*

V říjnu 1887, ve druhém roce mé zatím nepříliš úspěšné praxe, se nám narodila dcera. Marta se stáhla ještě více do sebe, nejedla a nedokázala kojit. O poporodní depresi se tenkrát ještě nevědělo.

Se střídavým úspěchem jsem se ji pokoušel hypnotizovat. Styděla se za nemohoucnost a odmítala mé snahy. Připadala si prý jako výzkumný objekt. Časem trochu pookřála, ale i tak jsme raději najali kojnou.

Asi bychom neměli hypnotizovat vlastní manželky.

Novorozená Mathilda se nepodobala mým malým sestřičkám. Nebyla mírná ani hodná, celé dny prokřičela, jako by se jí na světě nelíbilo, zmítala se a kousala kojnou dásněmi. První odešla po čtvrtroce a druhá brzy po ní. Až ta třetí přeplacená, chladně účinná, zůstala.

Na počátku lékařské kariéry jsem se zabýval nervovými poruchami dětí. Taková svéhlavost v tak útlém věku? To nevypadalo dobře.

JOHANKA (15+) *Do světa! (O něco později...)*

Na jaře chcipla Líza, má věrná družka. Když jsem ji na kolečku odvezla k pohodnému, divil se, že jsem ji včas neprodala na maso, i když tvrdě. Zнала jsem ji od kůzlátka a byla s ní do poslední chvilky.

Holkám jsem řekla, že musím načas pryč, něco si vyřídit. Žádná z nich by se neodvázila odejít jen tak do světa, a já se nechtěla vyvyšovat. Přilnuly ke mně, ale byla jsem už dál.

Paní doktorová slzela, že takovou nenajde na posluhu ani na řeči, a dala mi šaty, které jí byly těsné, že do nich dorostu. Jsou pěkné, jen dost nápadné. Já raději zůstávám nenápadná, baví mě pozorovat svět sama neviděna, ale třeba jednou půjde Popelka na ples.

Panu učiteli jsem neřekla, že mám do Vídně adresu, i když loudil, že za mnou přijede. To tak, začínat na novém místě se starým záletníkem.

Sbalila jsem všechny své věci do uzlíku, klíč od domku s lístkem poděkování hodila na děkanátu do schránky, a vydala se do Studénky k rannímu vlaku. Na kopci, kde se silnička lomí do vnitrozemí, jsem v chloumku podřepla a pohledem se přitom loučila s rodným městem.

Osušila jsem se chomáčem trávy a v ranním slunci si všimla podivuhodných změn. Sbohem, mé dětství.

V Přerově jsem vystoupila a pozorně si prošla město, které jsem měla, nevím proč, vydávat za své bydliště.

Na vývěsce u dámského frizéra nabízeli až tři zlatky za dlouhé vlasy. Teta mi je zastřihávala, aby nevisely do dížky, ale pořád spadaly skoro do pasu. Chtěli mně vzít všechno, prý na paruky. Usmlovala jsem dvě třetiny za dvojnásobek, a s lehkou hlavou a o dost bohatší vyšla do ulic.

Něco jsem už o Prerau nastudovala. Náměstí s podloubím a zámeček. Rozkvět od čtyřicátých let, kdy se město ocitlo na hlavní trati vybudované původně k dopravě soli z Wieliczky, uhlí z Ostravska a krmných volů z Hané do Vídně. Když se osvědčily rychlé přesuny celých pluků, rozšířila se i osobní přeprava.

Teď už odsud odbočovala hlavní trať na Prahu a zkratka do Brna.

Bylo horko a na plovárně pod mostem a u půjčovny loděk postávali muži v trikotech, pod nimiž se jim rýsovalo mužství. Některým ženám v koupacích šatech na protějším břehu vystupovaly hroty, ale většinou se také vycpávaly. Dříve bych si takových věcí nevšimla.

JOHANKA (15) *Cesta*

Na nádraží jsem přišla pro jistotu o hodinu dřív, a když vlak přijel, nastoupila do správného vagonu s dřevěnými lavicemi. Naproti seděla jen jedna postarší paní. Neodpověděla na pozdrav, asi pospávala.

Jižněji jsem nikdy předtím nebyla. Vlak uháněl podél řeky, která dala jméno Moravskému markrabství. Pod jezem pokládali rybáři proutěné vrše. Konečně vidím ten vynález žen, díky němuž Slované, původně rybáři od Dněpru, přežívali než se naučili obdělávat půdu.

Ve škole jsem byla nejlepší. Pan učitel hodně věděl a měla jsem ho ráda, ale on mě asi ještě víc a jinak. Nejsem žádná netykavka a už jsem důkladně prostudovala *Průvodce lásky*. Kdybych necítila touhu poznat svět a pár let počkala, možná by si mě vzal. Troufám si na víc?

Najednou jsem cítila, že bych se měla otočit. Paní naproti ale spala a můj uzlík ležel netknutý za mnou na lavici.

Znovu jsem velkým skleněným oknem pozorovala ubíhající krajinu. Na stanicích, kudy vlak jenom projížděl, pokaždé zarachotily výhybky a výpravčí, jako figurky v červených čepicích, salutovali.

Znovu jsem měla ten divný pocit a zase nic. Posadila jsem se zpřímá jako vzorná žákyně a odhadovala, kolik času mi zbývá, než vstoupím tou pravou nohou do nového života.

„Ještě půl hodiny,“ řekla ta paní, jako by četla moji otázku. „Chtěla jsem jen vědět, co jsi zač. Ty knihy vezeš někomu do Vídně?“

Než jsem stačila odpovědět, pokračovala: „Ne, sama čteš, máš to v očích.“ Podržela dlaň nad mým uzlíkem. „Je tam něco o zdraví, o snech a taky o lásce,“ usmála se. Nebyla už nejmladší, ale uměla se vylepšit šminkami jako máma, a taky hezky voněla.

Ne výluhem z fialek, něčím dražším.

„Vůně je důležitá. Působí, jak potřebuješ, a bez povšimnutí,“ řekla.

O tom jsem v *Průvodci lásky* nečetla.

„Nestačí zmínit oblíbenou značku. Musíš vyvolat dárcovské nutkání. Chudí štedří bývají lepší než bohatí lakomí.“

„Jsem slušná holka...“

„Dárek by měl potěšit i toho, kdo dává.“

„Zůstaň nenápadná,“ radila mi ještě ta zvláštní paní ve vlaku. Mě by si nikdo nevšiml, i kdybych byla celá v hedvábu.

„A neukazuj, co umíš.“

Moc toho ještě neumím, jen někdy dobře hádám. Nějak jsem uhádla, i kam patří ona, přestože jsem byla v pořádném cirkuse na představení se lvy jen jednou, v Novém Jičíně.

... Potom ještě v Příboru, když si tam nějací chudáci hladoví postavili záplatovaný stan, kde předváděli oslíky, cvičené pudly a různé kejkle.

Kdo neměl na vstupné, mohl dovnitř za trochu jídla.

Máma jim tenkrát nasypala všechny své drobné, mohli jí ruce zulíbat.

Ta paní ve vlaku ještě říkala, že se tu znovu narodím a čeká mě dvojitý život. Jeden slušnej by stačil.

A dala mi papírek se svou adresou, kdybych něco potřebovala.

... Zase Leopoldstadt? Stejným směrem?

To první místo na Maria-Theresien-Strasse bude asi přece jen lepší.

Numero osm? Tady, na rohu. Tolik pater a oken! Podala jsem lístek správci. Zavolal manželku. „Odkud jsi?“ zeptala se po našem.

„Od Přerova, prosím.“

„Z Moravy sem teď jezdí hodně děvčat. Kolik je ti let?“

„Patnáct,“ připočítala jsem si pár měsíců.

„Říkej šestnáct, mladší do služby neberou. A tvar se vážně, to přidá.

Chceš buchtu?“

„Freud familie bydlí tam v tom vchodu,“ ukázal mi domovník.

„Pan doktor je takový ... No akurátní.“

Poděkovala jsem, usmála se, ale vzápětí raději zvažněla.

Popošla jsem dál a našla správné dveře. Na mosazné ceduli stálo:

Sigmund Freud

Ausserordentlicher Professor an der Universität

Konsultationen 9 – 12

Otočila jsem porculánovou kličkou zvonku. Nějaká namyšlená služka v čepečku mě poslala dozadu, ke vchodu pro personál a řemeslníky, a tam mi znovu otevřela.

Lístek se jménem a adresou jsem schovala. Tady jsem sama za sebe.

Služebná se pokoušela o němčinu, ale moc jí to nešlo. Trochu jsem napovídala. Zamračila se. Chyba, nesmím být chytřejší.

Odešla pro paní. Po chvíli se vrátila sama a jen zavrtěla hlavou.

I tak jsem jí pěkně poděkovala. Však já si jinde poradím.

Vtom nahlédla do předsíně mladá dáma. „Co ty tady? Kolik ti je?“
„Bude mi šestnáct, milostivá paní.“
„Určitě. Ale kdy?“
„Cítím se na šestnáct.“
„To už je lepší. Odkud jsi?“
„Z Moravy.“
„Doma jste mluvili německy,“ konstatovala.
„Ne. To já sama, ve službě a tak.“
„Ty už jsi někde pracovala?“
„Od dvanácti jsem uklízela u lepších lidí.“
„Myslíš u bohatších.“
„Ne vždycky.“

Po chvíli přivedla trochu starší a rozložitější dámu.

Uklonila jsem se, vybavila si cedulku na dveřích, a přidala k pozdravu ‚paní profesorová‘. Podle boků jsem v ní rozeznala matku.

„Ukaž, co máš v té plachetce.“

Věci v uzlíku byly seprané, ale čisté.

„Ukaž ruce.“

Měla jsem je vydrhnuté a nehty zabroušené pemzou. Obě ženy na sebe s úsměvem pohlédly. Sestry, tak je to.

„Jak se jmenuješ?“

„Johanna.“

„Tu tady ještě nemáme,“ přikývla ta starší.

„Pojď za mnou,“ řekla ta mladší.

JOHANKA (15) *První den*

Velká běloskvoucí kuchyně obložená kachly byla úžasná, nikdy jsem nic takového neviděla. Z mosazného kohoutu vytékala bez konce čistá voda, přiváděná prý kamennými rourami až odněkud z Alp.

Dole žádné kbelíky, odtékala sama, kolínkem do zdi.

A na pavlači nóbl záchody, kulaté litinové mísy s dřevěným okružím. Vlevo páni, vpravo dámy, menší místnůstky pro sloužící.

Postarší hospodyně se právě vrátila z trhu s košíky zeleniny.

Moje práce, pochopila jsem a přejela ostří nože ocílkou.

„Kam s tím, prosím?“ zeptala jsem se o hodinu později a ukázala na kupu chrástu a slupek.

„Na dvůr. Do popelnice.“

„Vy nemáte králíky? Škoda jen tak vyhodit.“

„Ani kozu, ty kozo venkovská,“ zasmála se kuchařka.

„Ve špajzu jsem viděla myš.“

„Zajdi dolů k domovníkovi, ať nám půjčí hladovou kočku.“

Po poledni nahlédla do kuchyně mladší z těch dvou sester.

„Ujde,“ pokrčila rameny kuchařka.

„Vyber jí nějaké oblečení, ještě poroste. A potřebuje vykoupat, ať nám sem něco nezanese.“

Chtěla jsem se ozvat, ale vzpomněla si na tu paní z vlaku: „Splývej!“

„Dnes není pátek,“ podívala se kuchařka.

„Mařka už zatopila pod kotlem,“ řekla paní a odváděla mě dlouhou chodbou k bílým dveřím.

JOHANKA (15) *Koupeľ*

U nás na Moravě nejsme žádné špindíry. Umyvadlo z porculánu nebo alespoň smaltované a džbán na vodu mají nevěsty ve výbavě, zabalené v peřinách, a jádrové mýdlo už prodává kdejaký hokynář.

Myjeme se každý večer a jednou týdně úplně celé.

S pratetou Resi jsme užívaly sedací lavor, který nám odkázala moje máma. Stačil na všechno.

Nahota mi nevádí. Ještě jsem netušila k čemu je a už jsem ji ukazovala za školou klukům, jen co se napočítá do tří. Zadek byl sprostější, a tím i dražší, za dva krejcarey.

Teď jsem odkládala své věci na židli, obrácená do rohu, jak se patří.

„Johanko?“

Pootočila jsem se s jednou rukou přes pučící prsa a druhou v drsném klíně. „Prosím?“

„Už jsi velké děvče.“ Paní zkontrolovala dlaní teplotu vody, zavřela kohoutkem přítok a podala mi kostku mýdla. Vonělo po konvalinkách. Nějak mi mokré vyklouzlo z rukou. Sehnula jsem se pro ně a vzápětí si uvědomila, jak mě ten pohyb zvýraznil.

„Nechám tě tu samotnou. Ty složené ručníky jsou pro panstvo. Osuš se tady tím plátnem na háčku. Tvoje věci uloží prádlena do skřínky, abys měla co na vycházky. Mařka ti přinese oblečení do práce.

Kdybys něco potřebovala, mé jméno je Mína Bernays. Pomáhám paní Freudové, když jsem ve Vídni. Má toho nad hlavu a teď ještě...“

Přikývla jsem vědoucně. Asi jsem ji překvapila.

„Už je to na ní vidět?“

„Ne.“

„Aha. Ty dobře hádáš. ... A kdo jsem já?“

„Mladší sestra milostpaní.“

„O hodně mladší.“

Ve dveřích se ještě ohlédla. „A nehraj si.“

Uklonila jsem se a až pak domyslela, co to dělá s prsy, kterým jsem v posledních měsících teprve přivykala, jako by mi ani nepatřily.

Když zaklaply dveře, vstoupila jsem slavnostně do své první lázně a pomalu se celá ponořila. Byl to úžasný pocit, být obklopená teplou vodou, skoro se v ní vznášet.

Můj život dostával nový smysl. Rozkoš.

Jen jsem nevěděla, jestli se namydlit nejdřív, nebo až potom.